

CONTROLEORGaan OP DE POLITIONELE INFORMATIE

Uw kenmerk	Ons kenmerk	Bijlage(n)	Datum
/	DA220039		21.02.2023

Betreft: Advies betreffende een voorontwerp van wet tot wijziging van de wet op het politieambt van 5 augustus 1992 (*bodycams*)

Het Controleorgaan op de politionele informatie (hierna het 'COC' of 'het Controleorgaan'),

Gelet op de wet van 30 juli 2018 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens* (B.S., 5 september 2018, hierna afgekort als 'WGB'), inzonderheid het artikel 59 §1, 2de lid, artikel 71 en Titel VII, inzonderheid artikel 236;

Gelet op de wet van 3 december 2017 *tot oprichting van een Gegevensbeschermingsautoriteit* (hierna afgekort 'WOG');

Gelet op de wet van 5 augustus 1992 *op het politieambt* (hierna 'WPA');

Gelet op de *Law Enforcement Directive* 2016/680 van 27 april 2016 (hierna *LED*);

Gelet op het verzoek van de Minister van Binnenlandse Zaken, Institutionele Hervormingen en Democratische Vernieuwing (zonder datum), ontvangen op 28 december 2022;

Gelet op het verslag van de heer Ronny Saelens, lid-raadsheer a.i. in het Controleorgaan;

Brengt op 21 februari 2023 het volgend advies uit.

I. Voorafgaande opmerking nopens de bevoegdheid van het Controleorgaan

1. In het licht van, respectievelijk, de toepassing en omzetting van de Verordening 2016/679¹ en de Richtlijn 2016/680² heeft de wetgever de taken en opdrachten van het Controleorgaan grondig gewijzigd. Artikel 4 § 2, vierde lid, van de organieke wet van 3 december 2017 betreffende de oprichting van een Gegevensbeschermingsautoriteit (hierna afgekort 'WOG') bepaalt dat de competenties, taken en bevoegdheden als toezichthoudende autoriteit voorzien door de Verordening 2016/679 voor de politiediensten in de zin van artikel 2,2°, van de wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politie, gestructureerd op twee niveaus, worden uitgeoefend door het Controleorgaan. Het betekent onder meer dat het Controleorgaan ook bevoegd is wanneer politiediensten persoonsgegevens verwerken die buiten de opdrachten van bestuurlijke en gerechtelijke politie vallen, bijvoorbeeld in het kader van sociaaleconomische doeleinden of human resources verwerkingen. Het Controleorgaan moet geraadpleegd worden bij de voorbereiding van wetgeving of een regelgevende maatregel die verband houdt met de verwerking van persoonsgegevens door de politiediensten van de geïntegreerde politie (zie artikel 59 §1, 2^e lid en 236 §2 WGB, artikel 36.4 van de AVG en artikel 28.2 van de Richtlijn politie-justitie). Daarbij heeft het Controleorgaan de opdracht om te onderzoeken of de voorgenomen verwerkingsactiviteit door de politiediensten in overeenstemming is met de bepalingen van Titel 1 (voor de niet operationele verwerkingen)³ en 2 (voor de operationele verwerkingen) van de WGB⁴. Daarnaast heeft het COC ook een ambtshalve adviesopdracht voorzien in artikel 236 §2 WGB en een algemene voorlichtingsopdracht van het brede publiek, betrokkenen, verwerkingsverantwoordelijken en verwerkers in de materie van het privacy – en gegevensbeschermingsrecht voorzien in artikel 240 WGB.

2. Wat betreft derhalve in het bijzonder de verwerkingsactiviteiten in kader van de opdrachten van bestuurlijke en/of gerechtelijke politie brengt het Controleorgaan advies uit, hetzij uit eigen beweging, hetzij op verzoek van de Regering of van de Kamer van volksvertegenwoordigers, van een bestuurlijke of gerechtelijke overheid of van een politiedienst, inzake iedere aangelegenheid die betrekking heeft op het politionele informatiebeheer zoals geregeld in Afdeling 12 van Hoofdstuk 4 van de wet op het politieambt⁵.

---

¹ Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 "betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG" (algemene verordening gegevensbescherming of 'AVG').

² Richtlijn (EU) 2016/680 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 "betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Kaderbesluit 2008/977/JBZ van de Raad" (hierna 'Richtlijn Politie en Justitie' of *Law Enforcement Directive (LED)*).

³ Artikel 4 §2, 4^e lid WOG.

⁴ Artikel 71 §1, 3^e lid WGB.

⁵ Artikelen 59 §1, 2^e lid en 236 § 2 WGB.

3. Het Controleorgaan is, ten aanzien van de politiediensten, de Algemene Inspectie van de federale politie en lokale politie (afgekort 'AIG') zoals bedoeld in de wet van 15 mei 2007 op de Algemene Inspectie en de Passagiersinformatie-eenheid (hierna afgekort 'BELPIU') bedoeld in Hoofdstuk 7 van de wet van 25 december 2016 tevens belast met het toezicht op de toepassing van Titel 2 van de GBW en/of de verwerking van persoonsgegevens zoals bedoeld in de artikelen 44/1 tot 44/11/13 van de wet op het politieambt en/of elke andere opdracht die haar krachtens of door andere wetten wordt verleend⁶.

4. Het Controleorgaan is ingevolge artikel 281, § 4, van de algemene wet van 18 juli 1977 "*inzake douane en accijnzer*", zoals gewijzigd door de wet van 2 mei 2019 "*tot wijziging van diverse bepalingen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens*" ten aanzien van de Dienst Geschillen van de Algemene Administratie van Douane en Accijnzen bevoegd in het kader van de vorderingen gericht aan de BELPIU in fiscale materies.

5. Het COC is tot slot ook belast, in het kader van de dataretentie wetgeving, op grond van artikel 126/3 §1, 8^e lid van de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie (hierna afgekort 'WEC'), zoals gewijzigd door de wet van 20 juli 2022 betreffende het verzamelen en het bewaren van de identificatiegegevens en van metagegevens in de sector van de elektronische communicatie en de verstrekking ervan aan de autoriteiten (*BS* van 8 augustus 2022), met de validatie van de statistieken met betrekking tot het aantal strafbare feiten en de bewaringstermijn voor elk gerechtelijk arrondissement en elke politiezone in het kader waarvan het al zijn bevoegdheden uitoefent die hem zijn toegekend bij titel 7 van de wet van 30 juli 2018. Het is daarnaast ook nog belast, in toepassing van artikel 42 § 3, 2de en 3de lid WPA met de controle van de vorderingen van de Cel Vermiste Personen van de federale politie tot opvraging van de gegevens met betrekking tot de elektronische communicatie betreffende de vermiste persoon.

II. Voorwerp van de aanvraag

6. De adviesaanvraag heeft betrekking op het voorontwerp van wet "*tot wijziging van de Wet op het Politieambt van 5 augustus 1992 (bodycams)*", (hierna 'het voorontwerp').

7. Het voorontwerp telt in wezen 6 operationele artikelen met als kern, in essentie, een definitie van en een regeling met betrekking tot een nieuw gecreëerde categorie van camera, met name de 'individuele camera', een camera die zichtbaar door een lid van het operationeel kader van de politiediensten wordt gedragen. In de praktijk tot op heden bekend als '*bodycam*', maar dat kan volgens de steller van het voorontwerp in de toekomst, bijvoorbeeld, ook een camera zijn die in een

---

⁶ Artikel 71 §1, derde lid juncto 236 § 3 WGB.

bril is ingebouwd⁷. Daarnaast kan de individuele camera over het gehele grondgebied worden gebruikt. Het voorontwerp voorziet ook in een voorafgaande bufferopname. Maar dat zou enkel een optie zijn, geen verplichting. De individuele camera en de vaste camera in het politiecommissariaat *kunnen* bovendien, naast beelden, ook geluid (communicatie) opnemen (audiovisuele beelden). Tot slot wordt voor de (audiovisuele) beelden van de individuele camera een minimum bewaartermijn van één maand vastgelegd, wat niet het geval is voor de beeldverwerkingen van de andere type camera's.

8. Eén van de redenen die aan het voorontwerp ten grondslag ligt is het advies uit eigen beweging van het Controleorgaan van 8 mei 2020 "*naar aanleiding van de bevindingen in het kader van een onderzoek naar het gebruik van bodycams*" (CON19008)⁸. Dit advies dat, in tegenstelling tot wat in de toelichting te lezen staat⁹, dateert van mei 2020 en derhalve ruimschoots van vóór het door de Minister van Binnenlandse Zaken bestelde wetenschappelijk onderzoek bij de KUL/ULiège (van 31 augustus 2021), dat er is gekomen precies n.a.v. het ambtshalve advies van het COC – heeft aandacht zowel voor de juridische vraagstukken met betrekking tot *bodycams* als voor het gebruik ervan in de praktijk (de werkbaarheid tegen de achtergrond van het wettelijk kader). Dit (al bij al zeer beperkte) voorontwerp komt er derhalve meer dan twee en een halfjaar nà het advies van het COC waarin een reeks van juridische en praktische toepassingsproblemen kenbaar werden gemaakt en komt dus niets te vroeg. Inmiddels immers is de uitrol en het effectief gebruik van de *bodycam* bij de GPI in volle ontwikkeling en stillaan de standaard aan het worden.

Hoewel het voorontwerp de ambitie heeft om het hoofd te bieden aan minstens enkele van de in dit advies naar voren gebrachte juridische en praktische problemen, stelt het Controleorgaan evenwel vast dat het voorontwerp op bepaalde plaatsen de rechtsonzekerheid net (onbewust) vergroot in plaats van remedieert. Aan de basis daarvan liggen naar het oordeel van het Controleorgaan enkele wetstechnische en juridische (fundamentele) knelpunten. Naast deze wetstechnische aspecten ligt het probleem vooral op het vlak van de kwaliteitseisen (voorzienbaarheid) die door de (Europese) rechtspraak aan de wettelijke basis worden gesteld. Dit houdt in dat de bepaling voldoende duidelijk en precies moet worden geformuleerd opdat de rechtsonderhorige redelijkerwijs de draagwijdte ervan en, *in casu*, de wettigheid van de politiebevoegdheid, kan begrijpen. In dat verband moeten de opmerkingen in het voorliggend advies gelezen worden met de bedoeling om de pijnpunten in het voorontwerp te identificeren, met het verzoek om in het belang van de duidelijkheid en rechtszekerheid de door het Controleorgaan voorgestelde zeven amendementen sterk in overweging te nemen.

---

⁷ Memorie van toelichting, p. 7.

⁸ Beschikbaar op www.controleorgaan.be/nl/publicaties/adviezen-aanbevelingen. Zie in dat verband ook de studie uitgevoerd door de KU Leuven en ULiège "*Mogelijkheden en uitdagingen bij het gebruik van de bodycam door de geïntegreerde politie*", in opdracht van de FOD Binnenlandse Zaken – Algemene Directie Veiligheid en Preventie, 31 augustus 2021.

⁹ Memorie van toelichting, p. 2, 3e paragraaf.

III. Analyse van de aanvraag

A) De onduidelijkheid over de toepassing van de individuele camera

9. Voor een goed begrip en leesbaarheid van de wetstechnische en (fundamentele) juridische opmerkingen, bevat dit deel A van het advies vier sub onderdelen. Sub onderdeel A.1 identificeert de onduidelijkheden en de verwarring die het voorontwerp creëert door naast de introductie van de 'individuele camera', ook de huidige regeling met betrekking tot het zichtbaar gebruik van de mobiele camera, zoals geregeld in artikel 25/2 § 2, 2°, b) WPA te handhaven, althans dat lijkt het geval te zijn. Hetzelfde wordt opgemerkt voor het geven van de mondelinge waarschuwing en de plaats waar dit in het wettelijk kader wordt geregeld. Sub onderdeel A.2. besteedt aandacht aan de identificeerbaarheid van de politieambtenaar waarna het sub onderdeel A.3. ingaat op de plaatsen en omstandigheden waarbij de individuele camera kan worden gebruikt. Dit onderdeel wordt afgerond met het onderzoek van de uitbreiding voor het gebruik van (tijdelijk) vaste camera's naar voor het publiek toegankelijke besloten plaatsen. In sub onderdeel A.4 worden amendementen op de in dit onderdeel onderzochte ontworpen artikelen voorgesteld.

A.1. Het zichtbaar gebruik en de waarschuwing

10. Het ontworpen artikel 2 van het voorontwerp voegt onder 1° van paragraaf 1 van artikel 25/2 WPA de volgende definitie van een individuele camera in:

"1bis° individuele camera: een door een lid van het operationeel kader gedragen mobiele camera die audiovisuele of visuele opnames maakt"

De lege lata handelt de paragraaf 2 van artikel 25/2 WPA over de voorwaarden om als zichtbaar gebruik van alle camera's beschouwd te worden: "§ 2. *Wordt als zichtbaar beschouwd:*". Door het ten 2° van hetzelfde artikel 2 wordt in het artikel 25/2 § 2 een ten '3°' toegevoegd, luidende:

"3° het gebruik van individuele camera's, zichtbaar gedragen door een lid van het operationeel kader van de politiediensten, dat als dusdanig identificeerbaar is overeenkomstig artikel 41" (onderlijnd door het COC).

Met betrekking tot het 'zichtbaar gebruik' van de individuele camera gelden (voorlopig) de volgende twee voorwaarden:

- de camera wordt zichtbaar gedragen;
- door een lid van het operationeel kader dat overeenkomstig artikel 41 WPA identificeerbaar is

11. Met betrekking tot het zichtbaar gebruik van mobiele camera's gedragen door een operationeel politieambtenaar, luidt het **huidig 2°, b) van dezelfde paragraaf van artikel 25/2 WPA** als volgt:

2° het gebruik van mobiele camera's:

(...)

b) hetzij met mondelijke waarschuwing uitgaande van de leden van het operationeel kader van de politiediensten, die als dusdanig identificeerbaar zijn; (onderlijning COC)

Om als 'zichtbaar gebruik' beschouwd te kunnen worden, gelden voor de mobiele camera **in de huidige wettelijke regeling** dus twee voorwaarden:

- mondelinge waarschuwing, en;
- gedragen door een lid van het operationeel kader van de GPI die als dusdanig identificeerbaar is.

12. Een consolidatie van het huidig artikel 25/2 § 2, 2°, b) en het artikel 2, 2° van het voorontwerp geeft daardoor het volgende resultaat:

"Artikel 25/2 § 1. Voor de toepassing van deze wet, wordt verstaan onder:

1° Mobiele camera: de camera die wordt verplaatst tijdens het gebruik ervan;

1bis° individuele camera: een door een lid van het operationeel kader gedragen mobiele camera die audiovisuele of visuele opnames maakt".

(...)

§ 2. Wordt als zichtbaar beschouwd:

1° Het gebruik van vaste camera's, in voorkomend geval tijdelijk, aangegeven met een door de Koning vastgesteld pictogram, na advies van de toezichthoudende autoriteit voor de verwerking van persoonsgegevens;

2° het gebruik van mobiele camera's

a) hetzij gemonteerd aan boord van politievoertuigen, -vaartuigen of elk ander vervoermiddel van de politie, dat als dusdanig geïdentificeerd kan worden;

b) hetzij met mondelinge waarschuwing uitgaande van de leden van het operationeel kader van de politiediensten, die als dusdanig identificeerbaar zijn;

(...)

3° het gebruik van individuele camera's, zichtbaar gedragen door een lid van het operationeel kader van de politiediensten, dat als dusdanig identificeerbaar is overeenkomstig artikel 41".

13. Vooreerst een louter wetstechnische opmerking. Wellicht moet de door het voorontwerp toevoegde bepaling aan paragraaf 2 van artikel 25/2 WPA worden voorafgegaan door het cijfer "4°", in plaats van een "3°", aangezien deze blijkens het artikel 2, 2° van het voorontwerp "onder 3°" van paragraaf 2 van artikel 25/2 WPA komt, tenzij het de bedoeling is van de steller van het voorontwerp om een nieuw lid aan het ten 3° van paragraaf 2 van artikel 25/2 WPA toe te voegen, maar dat lijkt niet de bedoeling en ook niet logisch te zijn.

14. Juridisch rijst bij het gebruik van de individuele camera de vraag wat de betekenis is van de woorden "*zichtbaar gedragen*" (ten opzichte van de regeling van de mobiele camera zoals geregeld in artikel 25/2 § 2, 2°, b) WPA waar deze voorwaarde niet expliciet wordt gesteld). Geldt voor het gebruik van de individuele camera dan de bijkomende voorwaarde dat de camera *visueel* zichtbaar herkenbaar is voor elke persoon ten opzichte van wie de camera wordt gebruikt? Hoe verhoudt zich dit tot het voorbeeld dat in de memorie van toelichting wordt gegeven, waarbij in de bril die de politieambtenaar draagt ook een camera is geïnstalleerd,¹⁰ waarbij er dan sprake is van een individuele camera?

15. Daarnaast valt in de eerste plaats op dat de 'individuele camera' en de mobiele camera zoals geregeld in artikel 25/2 § 2, 2° b) WPA beiden door een operationeel lid van de politiediensten worden gedragen, maar dat de voorwaarde om als identificeerbaar beschouwd te worden, kan verschillen. In de huidige regeling geldt de voorwaarde "*die als dusdanig identificeerbaar zijn*" terwijl voor het zichtbaar gebruik van de individuele camera de voorwaarde geldt: "*als dusdanig identificeerbaar is overeenkomstig artikel 41*".

In de tweede plaats lijkt voor de individuele camera een bijkomende voorwaarde gesteld te worden in die zin dat de individuele camera "*zichtbaar gedragen*" moet worden.

In de derde plaats valt ook op dat de mondelinge waarschuwing alleen geldt voor het gebruik van een mobiele camera zoals geregeld in artikel 25/2 § 2, 2°, b) WPA, terwijl deze voorwaarde op het eerste gezicht niet voorzien wordt in het artikel 2, 2° van het voorontwerp. De woorden 'op het eerste gezicht' worden hier niet zonder reden benadrukt omdat de premisse van de 'mondelinge waarschuwing' op een andere plaats in het voorontwerp opduikt, namelijk artikel 3, 2° dat artikel 25/3 met een lid aanvult.

16. Voordat hierna op de problematische consequenties van de samenlezing van de geconsolideerde bepalingen wordt ingegaan, lijkt de steller van het voorontwerp geen aandacht te hebben voor de systematiek van de algemene regeling van cameragebruik, of minstens niet relevant lijkt te achten.

In het licht van de bedoeling van de wetgever bij de wet van 21 maart 2018¹¹ moet de systematiek van de regeling van het zichtbaar gebruik van politiecamera's naar het oordeel van het Controleorgaan als volgt worden begrepen. Artikel 25/2 betreft de wettelijke definities en wat als 'zichtbaar gebruik' van camera's moet worden verstaan (waardoor deze zich logischerwijs onderscheidt van de regeling van het niet-zichtbaar gebruik). Artikel 25/3 heeft betrekking op de plaatsen waar en de omstandigheden waarin de verschillende types van camera's kunnen worden gebruikt. De materiële wijze van de georganiseerde transparantie met betrekking tot het gebruik van politiecamera's wordt

---

¹⁰ p. 7.

¹¹ Wet van 21 maart 2018 "*tot wijziging van de wet op het politieambt om het gebruik van camera's door de politiediensten te regelen, en tot wijziging van de wet van 21 maart 2007 tot regeling van de plaatsing en het gebruik van bewakingscamera's, van de wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en van de wet van 2 oktober 2017 tot regeling van de private en bijzondere veiligheid*".

dus in artikel 25/2 § 2 geregeld¹². De woorden "camera's op zichtbare wijze gebruiken" in de aanhef van artikel 25/3 § 1 WPA moeten dus gelezen worden als 'wanneer het cameragebruik voldoet aan de voorwaarden van paragraaf 2 van artikel 25/2 WPA' (naargelang het type camera: het pictogram, het of een voertuig als dusdanig identificeerbaar, of het geven van een waarschuwing door een als dusdanig identificeerbaar politieambtenaar) kan deze, naargelang het type camera en afhankelijk van de plaats in de volgende omstandigheden worden gebruikt.

17. Het Controleorgaan stelt vast dat de steller van het voorontwerp de materiële transparantie inzake het gebruik van de individuele camera blijkbaar niet volledig onder paragraaf 2 van artikel 25/2 WPA wil regelen, maar gedeeltelijk ook een plaats geeft binnen artikel 25/3 WPA en dit in één adem koppelt aan de plaatsen voor het gebruik van deze camera. Het ontworpen artikel 3, 2° van het voorontwerp vult artikel 25/3 § 1 WPA immers aan als volgt:

"In afwijking van het eerste lid, mogen individuele camera's op alle plaatsen gebruikt worden wanneer zich een incident voordoet of zich zou kunnen voordoen gelet op de omstandigheden van de interventie of het gedrag van de betrokken personen of om bewijsmateriaal te verzamelen. Aan elk gebruik van de individuele camera gaat een mondelinge waarschuwing vooraf, tenzij dit gebruik daardoor onwerkzaam zou worden". (onderlijning COC)

18. Een eerste opmerking betreft de plaats waar de waarschuwing wordt geregeld. Het is voor het Controleorgaan, laat staan voor de rechtsonderhorige, volstrekt onduidelijk waarom de steller van het voorontwerp de mondelinge waarschuwing (pas) in artikel 25/3 WPA wil onderbrengen en dus in twee verschillende artikelen wil regelen. Artikel 25/3 WPA regelt immers, qua opzet, de plaatsen waar en de omstandigheden waarin de camera's, naargelang het type camera en/of de bijzondere politionele opdracht, kunnen gebruikt worden. Het COC stelt vast dat het geven van een mondelinge waarschuwing, als een voorwaarde voor het gebruik van de individuele camera, pas in artikel 25/3 wordt geregeld, terwijl de modaliteiten voor het zichtbaar gebruik van camera's, waaronder de mondelinge waarschuwing reeds in artikel 25/2 § 2 WPA zijn geregeld. **Het is naar het oordeel van het Controleorgaan dan ook niet zinvol, laat staan om op een andere plaats dan artikel 25/2, en dan nog in artikel 25/3 WPA, de voorwaarden inzake de materiële transparantie voor het gebruik van de individuele camera te regelen. Dit verschil tussen de huidige regeling van de mobiele camera zoals bedoeld in artikel 25/2 § 2, 2°, b) WPA en de regeling voor het gebruik van de individuele camera van het voorontwerp komt de voorzienbaarheid van de wettelijke bepaling voor de rechtsonderhorige niet ten goede.**

19. Ten tweede rijzen vragen bij de in het voorontwerp ontworpen constructie van de 'mondelinge waarschuwing'. Vooraleer hierop verder in te gaan, begrijpt het Controleorgaan niet hoe de stellers

---

¹² De formele wijze van de transparantie wordt in artikel 25/4 WPA geregeld (administratief besluitvormingsproces).

van het voorontwerp op basis van hun lezing van het advies van het COC inzake het gebruik van *bodycams*¹³ in de memorie van toelichting tot de conclusie komen: "*Hieruit volgt dat de mondelinge waarschuwing een middel- en geen resultaatsverbintenis is*"¹⁴.

Voor alle duidelijkheid merkt het Controleorgaan op dat de aanpassing in het voorontwerp helemaal niet de visie van het Controleorgaan weerspiegelt zoals uitgewerkt in het aangehaald advies van 8 mei 2020 inzake het gebruik van *bodycams* (de memorie van toelichting verwijst daarbij naar de randnummers 21 en 22). In dit advies stelt het Controleorgaan veel vragen bij de haalbaarheid en werkbaarheid van de verplichting tot het geven van een waarschuwing (randnummer 59). Daarom vraagt het Controleorgaan zich af of niet de juridische fictie van het wettelijke vermoeden van kenbaarheid (er is cameratoezicht voorzien) kan of moet worden gecreëerd, zoals dat het geval is voor de politievoertuigen en politievaartuigen die als dusdanig identificeerbaar zijn. "*Er zou kunnen aangenomen worden dat (en het staat zo goed als vast dat dit binnen afzienbare tijd ook daadwerkelijk het geval zal zijn) dat de bodycam structureel deel uitmaakt van het politie-uniform van de politieambtenaar of een als dusdanig identificeerbare politieambtenaar (net zoals een wapen of een ASTRID-radiopost). Op die manier zou meteen de verplichte 'mondelinge waarschuwing' in de zin van artikel 25/2 § 2, 2°, b) WPA geschrapt kunnen worden*" (randnummers 62 en 69 van dit advies).

Weliswaar heeft het Controleorgaan in zijn onderzoek met betrekking tot het gebruik van de *bodycam* vastgesteld dat deze wettelijke voorwaarde (de mondelinge waarschuwing) in de praktijk niet in alle gevallen realiseerbaar is, maar dat wil natuurlijk niet zeggen dat, indien dat de perceptie van de stellers van het voorontwerp zou zijn, het Controleorgaan daarmee zou gezegd hebben dat deze wettelijke voorwaarde (verplichting) niet meer zou moeten worden nageleefd. Wat het Controleorgaan daarentegen wél voorstelt is dat de wetgever de plicht tot waarschuwing voor het gebruik van *bodycams* (individuele camera's) uit de wet zou **schrappen**. Maar, het geven van de waarschuwing is uiteraard wel te beschouwen als een goede praktijk. Met andere woorden, tot op heden is de waarschuwing voor het zichtbaar gebruik van een mobiele camera in de zin van artikel 25/2 § 2, 2°, b) WPA, nog altijd een wettelijke verplichting.

Het moge dus duidelijk zijn dat in de huidige stand van de wet de waarschuwing een van de constitutieve voorwaarden is opdat de door de politieambtenaar gedragen mobiele camera wettig kan gebruikt worden. En dat is uiteraard geen middelenverbintenis, maar wel degelijk een resultaatverbintenis en meer zelfs, een wettelijke plicht in hoofde van de politieambtenaar.

20. Wat betreft het zichtbaar gebruik van de individuele camera wordt de waarschuwing, volgens de stellers van het voorontwerp, dus geen verplichting meer, maar een middelenverbintenis

¹³ Advies uit eigen beweging van 8 mei 2020 "*naar aanleiding van de bevindingen in het kader van een onderzoek naar het gebruik van bodycams* (CON19008), beschikbaar op www.contreleorgaan.be/nl/publicaties/adviezen-aanbevelingen..

¹⁴ Memorie van toelichting bij het voorontwerp, p. 3.

(inspanningsverbintenis). Ten opzichte van de huidige regeling in de wet, lijkt de door de stellers vooropgestelde oplossing de zaak evenwel er niet eenvoudiger op te maken. Het betreffende zinsdeel van het ontworpen artikel 3, 2° van het voorontwerp luidt als volgt:

"Aan elk gebruik van de individuele camera gaat een mondelinge waarschuwing vooraf, tenzij dit gebruik daardoor onwerkzaam zou worden".

21. Zoals de zin in het ontworpen artikel wordt geformuleerd, brengt deze geen duidelijkheid voor de politieambtenaar die effectief gebruik maakt van de individuele camera. Juridisch is het perfect verdedigbaar dat het eerste deel van deze zin als een wettelijke voorwaarde wordt gelezen (een principiële wettelijke plicht) om een mondelinge waarschuwing te geven, terwijl het tweede deel van de zin in een voorwaardelijke afwijking voorziet ('tenzij...'). Er kan verdedigd worden dat de politieambtenaar zal moeten kunnen aantonen welke omstandigheid het geven van de waarschuwing tot het gebruik van de individuele camera onwerkzaam zou hebben gemaakt (d.w.z., naargelang de omstandigheden, vastleggen in een proces-verbaal, interventie- of meldingsfiche). Uiteraard is een andere lezing van deze bepaling niet uitgesloten. Maar **daarmee wordt nu net de onduidelijkheid, en wellicht de onwerkbaarheid, van deze bepaling aangetoond.**

A.2. Identificeerbaarheid van de politieambtenaar

22. Daarnaast rijzen vragen met betrekking tot de voorwaarde van de identificeerbaarheid van de politieambtenaar die een individuele camera gebruikt in de veronderstelling dat de regeling van het zichtbaar gebruik van de mobiele camera zoals geregeld in artikel 25/2 § 2, 2°, b) en 25/3 § 1 WPA gehandhaafd blijft. Wanneer deze laatste inderdaad gehandhaafd blijft, rijst de vraag naar de bedoeling van de steller van het voorontwerp om een verschil te creëren met betrekking tot de wijze van het identificeren van de politieambtenaar, met name:

- a) huidige regeling (die integraal behouden blijft): leden van de operationeel kader van de politiediensten, "*die als dusdanig identificeerbaar zijn*".
- b) voorontwerp: een lid van het operationeel kader van de politiediensten, "*dat als dusdanig identificeerbaar is overeenkomstig artikel 41*".

23. Artikel 41 WPA heeft betrekking op de legitimatie- en identificatieverplichting van de leden van het operationeel kader van de politiediensten. Dat gebeurt door:

- in uniform en het dragen van een naamplaatje, of
- in burgerkledij, met een armband met een zichtbaar interventienummer, behalve in bijzondere omstandigheden, of
- een interventienummer dat het naamplaatje vervangt.

Aangezien het gebruik van de mobiele camera onder a) onveranderd blijft, rijst de vraag waar het onderscheid met de identificeerbaarheid onder b) ligt. Is de finale doelstelling in beide gevallen niet dezelfde?

24. In dat opzicht **maakt het artikel 2 samen gelezen met het artikel 3, 2° van het voorontwerp de toepassing van de paragraaf 2 van artikel 25/2 en artikel 25/3 § 1 (eerste lid) WPA onleesbaar, zowel voor de politieambtenaar als voor de rechtsonderhorige.** Om dit duidelijk te maken volgt hierna een hypothetisch gecoördineerde versie (dus rekening houdend met de ontworpen wijzigingsbepalingen):

Wordt als zichtbaar gebruik en identificeerbaar beschouwd:

1° het gebruik van vaste camera's, die in voorkomend geval intelligent zijn, aangegeven met een door de Koning vastgesteld pictogram, na advies van de bevoegde toezichthoudende autoriteit voor de verwerking van persoonsgegevens;

2° het gebruik van mobiele camera's

a) hetzij gemonteerd aan boord van politievoertuigen, -vaartuigen, -luchtvaartuigen of elk ander vervoermiddel van de politie, dat als dusdanig geïdentificeerd kan worden;

b) hetzij met mondelinge waarschuwing uitgaande van de leden van het operationeel kader van de politiediensten, die als dusdanig identificeerbaar zijn; (huidig artikel 25/2 § 2, 2° WPA)

3° wat het gebruik van vaste camera's in de Belgische maritieme zones zoals bepaald in artikel 1.1.1.4 van het Belgisch Scheepvaartwetboek wordt het pictogram bedoeld in de bepaling onder 1° vervangen door de bekendmaking zoals bepaald in artikel 4.6.1.6 § 3 van het Belgisch Scheepvaartwetboek.

(4°) het gebruik van individuele camera's, zichtbaar gedragen door een lid van het operationeel kader van de politiediensten, dat als dusdanig identificeerbaar is overeenkomstig artikel 41". (artikel 2, 2° van het voorontwerp).

Aan elk gebruik van de individuele camera gaat een mondelinge waarschuwing vooraf, tenzij dit gebruik daardoor onwerkzaam zou worden". (artikel 3, 2° van het voorontwerp dat de laatste zin van het nieuw ontworpen- 2° - lid – van artikel 25/3 § 1 WPA wordt).

25. Samenvattend kan uit de aldus potentieel geconsolideerde artikelen 25/2 en 25/3 WPA minstens worden afgeleid:

1) dat de **individuele** camera als een **mobiele** camera wordt beschouwd, me name, "de camera die wordt verplaatst tijdens het gebruik ervan", zoals bepaald in artikel 25/2 § 1, 1° WPA;

2) dat de gebruiker van de **individuele** camera niet in alle gevallen voorafgaand (of gelijktijdig) een mondelinge waarschuwing moet geven voor het gebruik van deze camera;

- 3) dat de operationele politieambtenaar, drager van een **mobiele** camera, en als dusdanig identificeerbaar zoals bedoeld in artikelen 25/2 § 2, 2°, b) en 25/3 § 1 WPA daarentegen wél een mondelinge waarschuwing moet geven, zonder dat daarvan in beginsel kan worden afgeweken;
- 4) dat aan de andere kant de individuele camera als zichtbaar wordt beschouwd wanneer de camera zichtbaar wordt gedragen, terwijl deze camera in de zin van artikel 25/2 § 2, 2°, b) en artikel 25/3 WPA wettelijk ook als een 'zichtbaar gebruik' wordt beschouwd wanneer de politieambtenaar als dusdanig identificeerbaar is, maar het niet noodzakelijk is dat de camera voor de rechtsonderhorige visueel kan opgemerkt worden;
- 5) dat *a contrario* het gebruik van de individuele camera mogelijk niet als zichtbaar wordt beschouwd wanneer deze niet visueel zichtbaar wordt gedragen door een lid van het operationeel kader van de politiediensten, maar wel identificeerbaar is in overeenstemming met artikel 41 WPA, terwijl dat laatste voor de 'andere' (?) mobiele camera niet expliciet in artikel 25/2 § 2, 2°, b) WPA wordt vereist, maar wellicht hetzelfde resultaat wordt beoogd (?).

26. Ook indien het de bedoeling van de steller van het voorontwerp zou zijn om door het toevoegen van een 4° (i.p.v. 3° zoals wellicht per vergissing in het voorontwerp voorzien), een afwijking te willen voorzien van de voorwaarden voor het zichtbaar gebruik van mobiele camera's bedoeld onder 2°, b) van artikel 25/2 § 2 WPA, dan kan dit bezwaarlijk worden aangenomen omdat de individuele camera (in het voorontwerp) hoe dan ook als een mobiele camera wordt beschouwd. **Het Controleorgaan begrijpt dan ook niet welke de pertinente redenen zouden kunnen zijn voor het creëren van een verschil tussen de 'mobiele camera' die wordt gebruikt in de zin van artikel 25/2 § 2, 2°, b) WPA en de 'individuele camera' zoals bedoeld in het voorontwerp.**

Geadviseerd Amendement 1

In het belang van de rechtszekerheid en de voorzienbaarheid van de wettelijke basis wordt de steller van het voorontwerp dan ook verzocht om artikel 25/2 § 2, 2° WPA te vervangen door het artikel 2, 2° van het voorontwerp, zij het, zoals verder in het advies wordt uiteengezet, geamendeerd zoals door het Controleorgaan wordt aanbevolen.

Geadviseerd Amendement 2

In het belang van de rechtszekerheid en werkbaarheid wordt de steller van het voorontwerp verzocht om de in het ontworpen artikel 3, 2° van het voorontwerp voorziene waarschuwing te **schrapen**, maar in de memorie van toelichting als een *best practice* te benadrukken. Die

goede praktijk kan dan nog verder uitgewerkt worden in het door het ontworpen art. 25/4 §7 voorziene (dwingende¹⁵?) richtlijn (of Ministerieel besluit ?)

A.3. De plaatsen en de omstandigheden waarin de individuele camera kan worden gebruikt

27. Een volgende onduidelijkheid betreft de omstandigheden waarin de individuele camera kan worden gebruikt, zoals voorzien in hetzelfde artikel 3, 2° van het voorontwerp dat in een aanvulling van artikel 25/3 § 1 WPA met een (2° lid) voorziet. Dit artikel 3, 2° van het voorontwerp voorziet in een 'afwijking' voor het gebruik van individuele camera's ten opzichte van de andere camera's zoals geregeld in artikel 25/3 § 1 WPA:

"In afwijking van het eerste lid, mogen individuele camera's op alle plaatsen gebruikt worden wanneer zich een incident voordoet of zich zou kunnen voordoen gelet op de omstandigheden van de interventie of het gedrag van de betrokken personen of om bewijsmateriaal te verzamelen" (onderlijning door het COC).

Ter vergelijking, regelt het huidig artikel 25/3 § 1, 2° en 3° WPA (dat momenteel, samen met het ten 1°, het enige lid is van deze paragraaf), voor zover van belang voor de voorgestelde wijziging van het voorontwerp, de plaatsen en de omstandigheden voor het gebruik van mobiele camera's, samengevat: *"in (niet) voor het publiek besloten toegankelijke plaatsen, waarvan zij niet de beheerders zijn:"*

a) mobiele camera's, die in voorkomend geval intelligent zijn, tijdens de duur van de interventie".

Als de politieambtenaar de mobiele camera's in, bijvoorbeeld, een treinstation, een woning of een andere private plaats wil gebruiken, kan dat dus alleen tijdens de duur van interventie. Dat geldt voor alle duidelijkheid dus ook voor mobiele camera's gemonteerd op een politievoertuig of -luchtvaartuig. Het is namelijk niet uitgesloten dat een politievoertuig, een -helikopter en/of een politiedrone met een camera zich in een voor het publiek toegankelijke besloten plaats begeeft (te denken valt een groot evenement, zoals een festival, of zelfs een omsloten domein, zoals een recreatiepark).

28. Bij een strikte lezing van het voorontwerp voorziet het dus in een afwijking voor het gebruik van de individuele camera op de in artikel 25/3 § 1 omschreven (1) plaatsen en (2) de omstandigheden, met name:

1) de individuele camera mag op alle plaatsen worden gebruikt;

2) en dit in de volgende omstandigheden:

- wanneer er zich tijdens de interventie een incident voordoet of zou kunnen voordoen;

---

¹⁵ Om de in randnummer 63, laatste paragraaf vermelde motieven is het noodzakelijk dat de door de Ministers uitgevaardigde richtlijnen van bindende of dwingende aard zijn (zoals ook het geval is met bv. de gemeenschappelijke bindende richtlijnen betreffende de koppelingen van gegevensbanken (B.S., 04.08.2021), de richtlijn toegangsregels tot de politionele gegevensbanken (B.S., 13.07.2021), de richtlijn informatieveiligheid (B.S., 13.07.2021) en de richtlijn koppeling en correlatie ANPR (B.S., 28.01.2021) en de bestaande MFO omzendbrieven). In principe dienen overigens alle federale richtlijnen die te maken hebben met de politionele informatiehuishouding of met persoonsgegevensverwerkingen door de politie van dwingende aard te zijn.

- of het door het gedrag van de betrokkene;
- of bij het verzamelen van bewijsmateriaal.

29. Er valt in de eerste plaats moeilijk of niet te begrijpen wat in de ontworpen bepaling wordt bedoeld “*op alle plaatsen*” aangezien de mobiele camera, en dus ook de individuele camera, reeds op grond van artikel 25/3 § 1 (eerste lid) op alle plaatsen kan worden gebruikt. In de tweede plaats is et gebruik van de mobiele camera in de (niet) voor het publiek toegankelijk plaatsen uitdrukkelijk beperkt tot de duur van de interventie. In dat verband heeft het Controleorgaan in het advies van 8 mei 2020 inzake het gebruik van *bodycams* het standpunt ingenomen dat het mobiel cameragebruik in de niet-besloten plaatsen ook beperkt moet zijn tot de (duur van de) interventie, aangezien artikel 25/5 § 1 WPA vereist dat het cameragebruik *tout court* proportioneel moet zijn. Het Controleorgaan begrijpt de doelstelling van de steller van het voorontwerp dan ook in die zin dat daarmee wordt aangesloten bij de visie van het Controleorgaan dat het mobiel cameragebruik beperkt is tot de duur van de interventie. De steller van het ontwerp stelt immers terecht: *Dit houdt in dat de individuele camera dus niet de hele tijd actief mag worden gebruikt om te filmen van zodra men het commissariaat heeft verlaten*¹⁶. Het valt sterk te overwegen om dit in de definitie van de mobiele camera uitdrukkelijk vast te leggen (zie verder met betrekking tot de voorgestelde amendementen van het Controleorgaan).

30. Aan de andere kant lijkt de steller van het voorontwerp de omstandigheden voor het gebruik van de individuele camera tijdens de interventie te willen beperken. Er moet immers sprake zijn van een incident (dat zich kan voordoen), “*of*” van twee andere omstandigheden, met name het gedrag van de persoon “*of*” voor het verzamelen van bewijsmateriaal.

31. Bij gebrek aan een wettelijke omschrijving van het concept ‘*interventie*’, wordt in het randnummer 13 van het advies van het COC van 8 mei 2020 inzake *bodycams* aandacht besteed aan de draagwijdte van de interventie. In het licht van dit advies heeft de procureur des Konings van Oost-Vlaanderen op 13 september 2022 een omzendbrief uitgebracht inzake het “*gebruik van bodycams*”¹⁷, waarin wordt verwezen naar de voormelde interpretatie en toepassing van het concept ‘*interventie*’ door he COC. Voor de goede orde wordt het voornoemd randnummer van dit advies volledig hernomen:

“Zoals gesteld, kan de GPI bodycams gebruiken op de openbare weg en in bepaalde situaties voor de duur van de ‘interventie’. Het is dan ook van belang dat het voor de politieambtenaar duidelijk is wat onder ‘interventie’ moet of mag worden verstaan.”

---

¹⁶ In de memorie van toelichting, p. 10.

¹⁷ Omzendbrief nr. OBOV2022004.

Het begrip 'interventie' wordt in de WPA evenwel niet gedefinieerd hoewel het wel als een wettelijke tijdsbeperking wordt gebruikt¹⁸. Volgens de memorie van toelichting moet 'interventie' ruim worden begrepen. Het gaat om "de interventie van bij aanvang tot het beëindigen ervan"¹⁹. Daarmee wordt de politieambtenaar en/of de leidinggevende en/of een bestuurlijke of gerechtelijke overheid en/of een controle instantie natuurlijk niet veel wijzer. Blijft dus de vraag wat concreet moet worden verstaan onder 'interventie'.

*Een mogelijk aanknopingspunt kan worden gevonden in de Ministeriële Omzendbrief PLP 10 van 9 oktober 2001 "inzake de organisatie- en werkingsnormen van de lokale politie met het oog op het waarborgen van een gelijkwaardige minimale dienstverlening aan de bevolking". De functie interventie bestaat erin om een antwoord te bieden aan elke oproep of vaststelling door de politie waarbij de **aanwezigheid of tussenkomst** van de politie vereist is. Aangezien de (tijds)voorwaarde van 'interventie' alleen wordt gesteld wanneer de bodycam wordt gebruikt in (niet) voor het publiek toegankelijke besloten plaatsen is niet elke politionele opdracht te beschouwen als een 'interventie'. Het betekent m.a.w. dat de interventie niet ipso facto een aanvang neemt bijvoorbeeld vanaf de aanvang van de dienst of door het louter patrouilleren op de openbare weg, met name het kijken of er zich al dan niet een verstoring van de openbare orde voordoet, of nog wanneer de wijkinspecteur in een overleg met de organisator van een straatfeest gaat en de te nemen (voorzorgs)maatregelen bespreekt. Niettemin kan in bepaalde omstandigheden de interventie wél aanvangen bij het aanrijden naar deze plaats (van interventie), bijvoorbeeld wanneer de politie reeds tijdens het aanrijden naar de plaats vaststelt dat de ordeverstoring (of het plegen van de inbreuk of het misdrijf) reeds ophanden is, ook al is de politiepatrouille op dat ogenblik nog niet effectief op de plaats waar de feiten zich daadwerkelijk afspelen. Een concrete (mogelijke) ordeverstoring of het vermoeden van een wetsovertreding moet het effectief gebruik van de bodycam noodzakelijk maken. Het gebruik van de bodycam is bijgevolg afhankelijk van de feitelijke omstandigheden die geval per geval moeten beoordeeld worden. Hieruit volgt logischerwijze dat de bodycam niet 'zomaar' kan worden gebruikt/geactiveerd bij het vertrek uit het politiekantoor of bij vertrek in het politievoertuig.*

Er moet m.a.w. sprake zijn van een reeds begonnen of op handen zijnde ordeverstoring, inbreuk of misdrijf die een daadwerkelijke politionele tussenkomst of interventie op een bepaalde plaats noodzaakt. Deze benadering sluit bovendien aan bij de vereiste dat het gebruik van de bodycam (gegevensverwerking) proportioneel moet zijn²⁰.

---

¹⁸ De interventie is een van de zeven basisfuncties van de dienstverlening die door de lokale politiediensten moet verstrekt worden. Met name wijkwerking, onthaal, interventie, politionele slachtofferbejegening, lokale opsporing en lokaal onderzoek, handhaving van de openbare orde en verkeer (KB 17 september 2001 tot vaststelling van de organisatie- en werkingsnormen van de lokale politie teneinde een gelijkwaardige minimale dienstverlening aan de bevolking te verzekeren).

¹⁹ Parl. St. Kamer 2017-2018, nr. 54-2855/001, 18.

²⁰ Art. 25/5 § 1, eerste lid WPA.

32. Hieruit volgt dat de in het artikel 3, 2° van het voorontwerp omschreven omstandigheden reeds onder de interventie worden begrepen zodat de voorziene voorwaarden van hetzelfde ontworpen artikel de facto overbodig zijn²¹. **Het is bovendien niet duidelijk wat onder een 'incident' of 'het gedrag' van de betrokken personen moet worden verstaan.** Deze omstandigheden kunnen evenwel als een beperking op het gebruik van de individuele camera tijdens de interventie gelezen worden, vooropgesteld dat dit werkelijk de bedoeling is van de steller van het voorontwerp.

Maar misschien heeft de steller van het voorontwerp dat inderdaad niet zo bedoeld. Dat zou kunnen afgeleid worden uit de memorie van toelichting, weliswaar bij de motivering van een andere ontworpen bepaling van hetzelfde artikel (wat de opname van geluid betreft, wat verder in dit advies wordt onderzocht). Er wordt immers het volgende gesteld:

*"Vervolgens beperken een aantal wijzigingen aan artikel 25/3 het gebruik van de individuele camera tot de duur van de interventie zoals bedoeld in artikel 25/3, §1, tweede lid"*²².

Wat is de meerwaarde van de in het ontworpen art. 25/3 §1, 2^e lid gecreëerde bijkomende gebruiksvoorwaarden? Het is aan de steller van het voorontwerp om duidelijkheid te brengen.

Geadviseerd Amendement 3

In het belang van de rechtszekerheid en voorzienbaarheid van de wettelijke basis wordt de steller van het voorontwerp verzocht om de definitie van de 'interventie', zoals door het Controleorgaan aangehaald in het advies van 8 mei 2020, in de WPA op te nemen, waarvan de door de steller in het artikel 3, 2° van het voorontwerp afgebakende omstandigheden en/of voorwaarden deel uitmaken, **en dus de woorden "wanneer zich een incident voordoet of zich zou kunnen voordoen, of het gedrag van de betrokken personen of om bewijsmateriaal te verzamelen" te schrappen.**

33. Behalve de individuele camera voorziet het ontworpen artikel 3, 1° van het voorontwerp daarnaast in een wijziging van artikel 25/3 § 1, 2°, b) WPA met betrekking tot het gebruik van (tijdelijk) vaste camera's en dit op voor het publiek toegankelijke besloten plaatsen die onder het beheer van de openbare overheid vallen (wat momenteel volgens de steller van het voorontwerp niet het geval is). In de memorie van toelichting wordt het park van Brussel (tegenover het parlement) als voorbeeld gegeven²³. Deze moet als een voor het publiek toegankelijk besloten plaats worden beschouwd waar

²¹ In de memorie van toelichting, p. 10, worden de volgende voorbeelden gegeven waarbij het gebruik van de individuele camera wordt afgebakend: "een tussenkomst bij intra familiaal geweld, de uitvoering van een bevel tot huiszoeking, een betrapping op heterdaad bij een diefstal, een caféruzie, acties in het kader van het behoud of het herstel van de openbare orde, rampenbeheersing, een al dan niet preventief optreden naar aanleiding van een verkeersovertradingen tijdens een alcoholcontrole,...". Deze voorbeelden en de gevolgtrekking door de steller van het voorontwerp geven perfect invulling aan het standpunt van het COC in zijn advies van 8 mei 2020, voorbeelden die overigens een invulling geven aan het concept interventie aangezien deze voortvloeit uit de doelstelling van artikel 25/5 § 1 WPA waarin onder meer wordt vereist dat het gebruik van de camera het proportionaliteits- en subsidiariteitsbeginsel wordt nageleefd.

²² Memorie van toelichting, p. 10.

²³ p. 9.

volgens de steller van het voorontwerp de politiediensten momenteel geen vaste camera's mogen plaatsen (behalve in specifieke omstandigheden), ook niet met toestemming van de gemeenteraad.

34. Hoewel het Controleorgaan de doelstelling van de aanpassing (uitbreiding) van artikel 25/3 § 1, 2°, b) WPA begrijpt, stelt het zich vragen bij de aanvullende motivering in de memorie van toelichting wat het cameragebruik door de openbare overheid overeenkomstig de wet van 21 maart 2007 "*tot regeling van de plaatsing en het gebruik van bewakingscamera's*" betreft. Volgens de steller van het voorontwerp wordt daardoor duidelijk dat de politiediensten ook met toepassing van de WPA van deze camera's gebruik kunnen maken. "*Zodoende kunnen beide opties aangewend worden*"²⁴.

Het Controleorgaan wijst er voor alle duidelijkheid op dat **wanneer de politiedienst op systematische wijze vaste camera's gebruikt, of wanneer zij *de facto* de hoofdzakelijke gebruiker is van de vaste camera's**, die in beginsel onder de toepassing van de camerawet van 21 maart 2007 werden of worden geplaatst, dit cameragebruik ten aanzien van de politiedienst **onder de toepassing van de WPA valt**. In lijn met artikel 9, 3de lid van de camerawet van 21 maart 2007 kan het cameragebruik immers alleen casuïstisch zijn²⁵. **Een politiedienst kan bijgevolg geen systematisch cameratoezicht organiseren dat onder de toepassing van de AVG valt.**

35. Samenvattend rijst de fundamentele opmerking dat in de constitutionele (en mensenrechtelijke) legitimiteit van de politiefunctie (politiebevoegdheden) het legaliteitsbeginsel een essentiële rol speelt, namelijk dat de wettelijke bepaling voldoende precies en duidelijk omschreven moet zijn op een wijze die de mensenrechtelijke toets kan doorstaan²⁶. **Het volstaat dus niet om een wettelijke basis te creëren. De geregelde politiebevoegdheid moet voor de rechtsonderhorige ook voorzienbaar zijn. Met andere woorden, de wettelijke bepaling(en) moet(en) het mogelijk maken de hypotheses (omstandigheden en voorwaarden) te voorzien waarin de wetgever een inmenging op het privéleven toestaat**²⁷. Het spreekt voor zich dat bezwaarlijk kan aangenomen worden dat het in en door de artikelen 2 en 3, 1° en 2° van het voorontwerp gecreëerd (onnodig) complex samenstel van wettelijke bepalingen, die bovendien innerlijk tegenstrijdig lijken met de huidige regeling, het voor de rechtsonderhorige voldoende duidelijk maakt wat de inhoud en precieze draagwijdte van deze politiebevoegdheid (het gebruik van een individuele camera) is.

Daarbij komt ten overvloede bij dat het vooral en zelfs in de eerste plaats essentieel is dat de cameraregels voor de GPI zelf duidelijk en helder toepasbaar zijn. Sinds de inwerkingtreding van de nieuwe cameraregels in mei 2018 ontvangt het COC jaarlijks tientallen vragen vanuit de politie rond

²⁴ Memorie van toelichting, p. 10.

²⁵ Dee regeling in hetzelfde artikel met betrekking tot de openbare vervoersmaatschappijen buiten beschouwing gelaten.

²⁶ Artikel 8 EVRM, artikelen 7 en 8 Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en artikel 22 Grondwet. Zie ook GwH 14 juni 2014, nr. 108/2016.

²⁷ GwH 14 juni 2016, nr. 108/2016, overweging B.9 – B.11.3.

de rechtmatigheid en wettelijkheid van de voorgenomen cameraverwerkingen en de juiste interpretatie van de toepasselijke regels en leeft een algemeen aanvoelen van nodeloze complexiteit.

Geadviseerd Amendement 4

36. Aansluitend op de hiervoor voorgestelde amendementen, wordt de steller van het voorontwerp verzocht om in artikel 25/2 § 2 WPA twee aanpassingen door te voeren, waarbij de tweede niet het voorwerp uitmaakt van het voorontwerp maar er wel mee in verband staat.

In de eerste plaats dienen de woorden 'zichtbaar gedragen' in de wettelijke definitie van de 'individuele camera' geschrapt om feitelijke en juridische discussies te vermijden (minstens het risico daarop drastisch te beperken).

In de tweede plaats wordt inzake de transparantie van het gebruik van camera's de wijze van kenbaarheid verduidelijkt. Daarvoor dienen de woorden "*daarenboven voor*" te worden ingevoegd na "2°" van § 2 van hetzelfde artikel. De politieambtenaar wordt identificeerbaar overeenkomstig de voorwaarden van artikel 41 WPA.

Geconsolideerd zouden de bepalingen van artikel 25/2 § 1, *1bis*° en § 2, 1° en 2°, b) WPA er als volgt kunnen uitzien:

1° mobiele camera: de camera die wordt verplaatst tijdens het gebruik ervan;

1bis° individuele camera: een door een lid van het operationeel kader gedragen mobiele camera die audiovisuele of visuele opnames maakt".

"§ 2. Wordt als zichtbaar beschouwd:

1° het gebruik van camera's aangegeven op de plaatsen met een door de Koning vastgesteld pictogram, na advies van de bevoegde toezichthoudende autoriteit voor de verwerking van persoonsgegevens;

2° daarenboven voor het gebruik van mobiele camera's

(...)

b) hetzij door een lid van het operationeel kader van de politiediensten, die als dusdanig identificeerbaar is overeenkomstig artikel 41" (aanpassing COC).

In de memorie van toelichting wordt, zoals hiervoor gezegd, duidelijk gemotiveerd waarom de verplichting voor het geven van de waarschuwing niet langer houdbaar, maar wel als een *best practice* moet worden aanzien, en dat het niet langer wettelijk verplichtend makend ervan wordt ondervangen, niet alleen doordat de camera visueel zichtbaar wordt gedragen door de operationele politieambtenaar, maar ook omdat het toepassen van cameratoezicht gebaseerd is op de toestemming van de gemeenteraad dan wel de minister van Binnenlandse Zaken of zijn gemachtigde, wat de diensten van de federale politie betreft, en in de gemeente wordt aangekondigd door het bij wet

vastgelegd pictogram. Dat kan ook verder gematerialiseerd worden in de door artikel 4 van het voorontwerp voorziene omzendbrief van de ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie (zie verder).

De voorgestelde amendementen maken de leesbaarheid van deze bepalingen een stuk eenvoudiger. Zoals uit het voorgestelde amendement blijkt, zou er van deze gelegenheid gebruik kunnen gemaakt worden om ook de draagwijdte van de aankondiging van het cameragebruik duidelijk aan te passen aan het type camera: (tijdelijk) vaste camera's, enerzijds, mobiele camera's, anderzijds. Zo zou in artikel 25/2 § 2, 1° WPA het woord "vaste" en "in voorkomend geval tijdelijk" geschrapt kunnen worden, enerzijds, en tussen de woorden "aangegeven" en "met" de woorden "op de plaatsen" ingevoegd. Wat houdt dat in? Voor de kenbaarheid (transparantie – informatieplicht) van het zichtbaar gebruik van camera's in het algemeen is de aankondiging via een pictogram steeds de algemene voorwaarde. Gelet op de specifieke aard van de mobiele camera's, wordt de transparantie met betrekking tot het gebruik ervan versterkt. Het wordt dus duidelijk dat het zichtbaar gebruik van camera's (en dus ook de mobiele) in de gemeente wordt aangekondigd op plaatsen in de gemeente via een pictogram. Deze omvat elk type camera dat in de WPA wordt voorzien, dus zowel voor vaste als tijdelijk vaste camera's, als mobiele camera's. De toevoeging van de woorden "op de plaatsen" maakt het duidelijk dat de mobiele camera's niet nog eens ook afzonderlijk moeten worden aangekondigd (door middel van het waarschuwing)²⁸. Maar in tegenstelling tot vaste camera's, zijn mobiele camera's door hun aard niet even makkelijk te identificeren of kenbaar, en dit mede gelet op de mogelijkheid tot audiovisuele opname (zie verder). Vandaar dat voor het gebruik van mobiele camera's een bijkomende materiële transparantievoorwaarde geldt, naargelang het type van de camera. Wat concreet het zichtbaar gebruik van de mobiele camera gedragen door een politieambtenaar betreft, wordt aangeknoopt bij het voorontwerp, namelijk gedragen door een operationeel politieambtenaar die overeenkomstig artikel 41 WPA identificeerbaar is (wat de politievoertuigen, -vaartuigen, en -luchtvaartuigen betreft, wordt de wijze van kenbaarheid reeds in artikel 25/2 § 2, 2°, a) WPA geregeld).

Doordat de toestemming van de gemeenteraad betrekking heeft op het type camera (vast, tijdelijk vast en/of mobiel) kan van de burger redelijkerwijs worden verwacht dat hij op de hoogte is, of minstens kan zijn, van het gebruik van (het type) politiecamera's in de gemeente en dus ook dat, *in casu*, de mobiele camera die door de politieambtenaar wetsconform wordt gedragen en gebruikt, mits, zoals in het voorontwerp wordt voorzien, de aanvullende voorwaarde van de identificeerbaarheid. Aangezien uit onderzoek blijkt dat het geven van een mondelinge waarschuwing vaak niet mogelijk is en in de praktijk weinig of geen meerwaarde biedt, kan deze als een wettelijke verplichting worden geschrapt. Dit sluit evenwel niet uit dat de politieambtenaar naargelang de omstandigheden en in

---

²⁸ Het Controleorgaan heeft in toezichtonderzoeken vastgesteld dat de politie gebruik maakt van camera's die in beginsel onder de toepassing van de camerawet van 21 maart 2007 vallen, maar de facto (hoofdzakelijk) door de politie worden gebruikt. In dat geval valt dit cameragebruik onder de toepassing van de WPA en moet dit dus ook op die plaatsen (aanvullend) met een pictogram worden aangekondigd

functie van opportuniteitsoverwegingen (escalatie vermijden, de-escalatie, ...) waarschuwt voor het gebruik van de individuele camera. Hoewel dit dan geen wettelijke verplichting zou zijn, is het wel te beschouwen als een goede praktijk.

B) De audiovisuele opname

37. Het voorontwerp voorziet bij het gebruik van de individuele camera in de mogelijkheid om, behalve beelden, ook gesprekken (en geluid in ruimere zin) op te nemen. De gesprekken moeten niet opgenomen worden, maar het kan, en voor zover dat noodzakelijk is en samen met de beelden, gebeuren (zie verder)²⁹. Zonder beeldverwerking kan er dus geen geluid (gesprekken) opgenomen worden (zie verder).

B.1. Algemene opmerking: de toepassing van de bescherming van het communicatiegrondrecht

38. Met betrekking de opname van gesprekken (geluid) wordt in de memorie van toelichting bij het voorontwerp het volgende gesteld³⁰:

“Met het gebruik van individuele camera’s ligt de focus niet meer enkel en alleen op de plaatsen waar de camera wordt gebruikt, maar ook op de persoonlijke interacties van het lid van de politie dat de camera draagt met andere personen, en de manier waarop het lid haar missie beheert”.

“Volgens het gebruiksdoel dienen individuele camera’s niet alleen om beelden op te nemen, maar ook om de woorden op te nemen van de politieambtenaar/politieambtenaren die de camera heeft/hebben ingeschakeld, alsook die van de personen tot wie deze politieambtenaar/politieambtenaren of van iedere andere gesprekspartner die al dan niet rechtstreeks aan de interactie deelneemt”.

De geluids- en beeldopname van deze persoonlijke interacties die per definitie niet van bij het begin gekaderd zijn (er kunnen gesprekspartners bijkomen, meerdere leden van de politie kunnen al dan niet gelijktijdig hun individuele camera’s inschakelen ...) vereist in de eerste plaats, zoals de studie van 2021 en het COC benadrukken, dat er een uitzondering wordt gemaakt op de toepassing van de artikelen 259bis en 314bis van het Strafwetboek volgens dewelke het verboden is om communicatie waaraan men niet deelneemt op te nemen zonder de toestemming van alle deelnemers aan die communicatie”.

---

²⁹ Voor zover het bij de individuele camera technisch mogelijk is om het gesprek technisch zonder de beeldverwerking op te nemen.

³⁰ Memorie van toelichting, p. 3-4

"Deze artikelen, die geschreven werden in een context waarin de gesprekspartners bekend en beperkt zijn en waarbij de toestemming kan worden verkregen, kunnen we om de voor de hand liggende operationele redenen immers niet toepassen op het gebruik van individuele camera's".

Met betrekking tot de bufferopname is de steller van het voorontwerp van oordeel dat:

"Het is om evidente redenen ook in dit geval van bufferopnames onmogelijk om van alle partijen toestemming te verkrijgen om op voortdurende wijze incrementele back-up opnames te kunnen maken van de gesprekken van de verschillende betrokkenen".

39. Bij wijze van eerste algemene opmerking, en voor de volledigheid, herhaalt en benadrukt het Controleorgaan, in tegenstelling tot wat de steller van het voorontwerp lijkt te suggereren, dat de wetgever met de wet van 21 maart 2018³¹ niet de effectieve opname van de interacties tussen de politieambtenaar en de gesprekspartner, laat staan de persoon die niet rechtstreeks aan de interactie deelneemt, als wettelijk gebruiksdoel heeft voorzien. Het enige (in)direct 'gebruiksdoel' dat samenvalt met het opnemen van communicatie was/is eigenlijk hoogstens beperkt tot de opname van de waarschuwing van de politieambtenaar dat *de bodycam* (de individuele camera) geactiveerd is. Zoals door het Controleorgaan in het advies van 8 mei 2020 inzake het gebruik van *bodycams* wordt aangetoond, staat de (eventuele opname van de) waarschuwing in verband met het transparantiebeginsel dat erin bestaat dat de betrokkene redelijkerwijs op de hoogte is dat hij wordt gefilmd. Hoewel niet expliciet in artikel 25/2 § 2, 2°, b) WPA verwoord, wordt de "*waarschuwing geregistreerd (zodat) kan worden bewezen dat men werd verwittigd*"³². Het betreft een eenzijdige of monoloog opname.

Er kan dus evenmin worden verondersteld, zoals de steller in de memorie van toelichting lijkt aan te nemen, dat de individuele camera's "*automatisch twee categorieën persoonsgegevens (beeld en geluid) verwerker*" (onderlijnd door de steller van het voorontwerp)³³. Vanuit grondrechtelijk perspectief spelen de drie grondrechten: de bescherming van het privéleven, de communicatie en de persoonsgegevens, al dan niet in hun onderlinge verband. Daarom is het, zoals hierna zal blijken, evenmin *eigen aan de individuele camera dat niet enkel beelden worden opgenomen maar eventueel ook het geluid, in het bijzonder gesprekken*"³⁴. Het Controleorgaan kan zich best voorstellen dat de politie dat zo graag wenst, ziet of zou zien, maar dat vraagt een expliciete wettelijke regeling op basis van een grondrechtelijke afweging van de concurrerende (algemene) belangen en rechten. Niets staat de steller van het voorontwerp in de weg, dit thans wel zo concreet te regelen.

---

³¹ Totstandkoming van de wet van 21 maart 2018 "*tot wijziging van de wet op het politieambt om het gebruik van camera's door de politiediensten te regelen, en tot wijziging van de wet van 21 maart 2007 tot regeling van de plaatsing en het gebruik van bewakingscamera's, van de wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en van de wet van 2 oktober 2017 tot regeling van de private en bijzondere veiligheid*".

³² Parl. Kamer 2017-2018, nr. 54-2588/001, 13.

³³ Memorie van toelichting, p. 4.

³⁴ Memorie van toelichting, p. 8.

40. De steller van het voorontwerp stelt terecht dat de individuele camera zich in die zin van de andere camera's onderscheidt doordat de focus van de eerste niet enkel op de plaatsen van het cameragebruik ligt, maar ook op de persoonlijke interactie met een politieambtenaar³⁵. Vandaar dat het Controleorgaan in dat verband opmerkt dat op de vraag of de artikelen 314*bis* of 259*bis* van het Strafwetboek (Sw), al dan niet in de context van het gebruik van de individuele camera door de politieambtenaar, van toepassing zijn, wil benadrukken dat dit niets afdoet aan de grondrechtelijke bescherming van de communicatie, zoals beschermd door artikel 8 EVRM, artikel 7 en 8 van het Handvest³⁶ en artikel 22 van de Grondwet. Voormelde strafbepalingen geven immers gedeeltelijk invulling aan de positieve verplichting die op de overheid rust om de effectieve uitoefening van een grondrecht (*in casu* de afscherming van de communicatie tegen ongewilde intrusie van de overheid of derden) te waarborgen. Maar dat betekent niet dat, in de hypothese dat één van deze strafbepalingen niet van toepassing zou zijn, de betrokkene de grondrechtelijke bescherming van de communicatie niet zou kunnen inroepen. Dat blijkt ten overvloede uit de rechtspraak van het Straatsburgse Mensenrechtenhof en de nationale rechtspraak. Het volstaat dus niet om tot de conclusie te komen dat artikel 314*bis* of 259*bis* Sw in een bepaalde context niet van toepassing (zou(den)) zijn om *daaruit bijgevolg* het besluit te trekken dat de bescherming van de communicatie niet speelt (en hier buiten beschouwing gelaten of de visie van de steller ter zake al dan niet hout snijdt – zie verder). Het moge immers duidelijk zijn dat niet elke aantasting van een grondrecht (communicatie) strafrechtelijk wordt beschermd.

41. Op grond van de artikelen 314*bis* en 259*bis* Sw. kan, wie geen deelnemer is aan de communicatie, in beginsel geen communicatie opnemen omdat hij als een derde te beschouwen valt, tenzij uit de context en de intenties van de deelnemers blijkt dat het gesprek voor een onbepaald aantal personen toegankelijk is. Maar dat laatste kan niet *ab initio* worden verondersteld. Het moet blijken uit de context en de intenties van de personen. Evenmin, en dit voor de volledigheid, is de draagwijdte van deze strafbepalingen *ab initio* uitgesloten in een publieke plaats. Evenmin speelt *ab initio* de vraag of het gesprek het privéleven raakt (omdat het, bijvoorbeeld, al dan niet op een publieke plaats plaatsvindt) een doorslaggevende rol. Het is immers overduidelijk dat communicatiegrondrecht niet in elk opzicht samenvalt (of een onderdeel is van) met de bescherming van het privéleven. De waslijst van (Europese) rechtspraak laat daarover geen misverstand bestaan: de bescherming van de communicatie staat op zichzelf maar kan samenvallen met het recht op privacy³⁷. Dat zal bijvoorbeeld eerder wel het geval zijn wanneer de individuele camera (met bufferopname) wordt gebruikt tijdens een interventie in een woning of een dokterspraktijk. In dat geval spelen twee grondrechten, met

---

³⁵ Memorie van toelichting, p. 3.

³⁶ Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

³⁷ Artikel 8 EVRM beschermt de 'communicatie "whatever the content of the correspondence concerned and whatever form it may take". Aldus beschermt artikel 8 EVRM de 'the confidentiality of all the exchanges' (zie onder meer EHRM 7 oktober 2015, M.N. versus San Marino, § 52; EHRM 6 december 2012, Michaud versus Frankrijk, § 90).

name de bescherming van het privéleven en de bescherming van de communicatie. In de omstandigheid dat de interventie plaatsvindt in een publieke plaats zal het samenvallen van beide grondrechten afhangen van de omstandigheden van het geval. Beide grondrechten kunnen samenvallen, maar dat is dus geenszins noodzakelijkerwijs het geval. Nochtans lijkt de steller van het voorontwerp zich daarvan bewust te zijn, aangezien in de memorie van toelichting wordt gezegd dat "*een individuele camera over het algemeen een grotere impact heeft op de privacy dan de meeste ander camera's*"³⁸.

42. Het is bovendien niet zo dat, althans dat lijkt de perceptie van de steller van het voorontwerp te zijn, dat de wettigheid voor de opname alleen samenvalt met de vraag of al dan niet de toestemming wordt of kan worden verkregen. De in het randnummer 40 van het advies van het Controleorgaan van 8 mei 2020 inzake het gebruik van *bodycams* aangehaalde Cassatierechtspraak³⁹ laat dat duidelijk blijken. Alleen de deelnemers aan het gesprek kunnen (met de toestemming van de andere deelnemer) de communicatie opnemen. En uiteraard zal het gesprek met een doel worden opgenomen om deze nadien voor dat of een ander doel te gebruiken. In bepaalde omstandigheden en onder de voorwaarden in deze rechtspraak vermeld, is het zelfs mogelijk dat de deelnemer(s) aan de communicatie redelijkerwijze kunnen verwachten of geacht worden te verwachten dat de communicatie kan worden opgenomen en gebruikt buiten de context en intenties van de andere deelnemers. Maar dat geldt alleen voor deelnemers. De artikelen 314*bis* en 259*bis* Sw zijn alleen van toepassing als niet aan de voorwaarden van deze bepaling (en de Cassatierechtspraak) is voldaan, wat, bijvoorbeeld, potentieel het geval is in de context van de bufferopname (stand-by modus). Wie communicatie opneemt waaraan hij op dat moment niet deelneemt, en zonder dat daarvoor een andere rechtsgrond kan worden ingeroepen, stelt zich dus bloot aan een strafrechtelijke inbreuk op artikel 314*bis* of 259*bis* Sw. Uit het voorontwerp (de memorie van toelichting) blijkt alleszins niet dat de steller heeft onderzocht of deze rechtspraak elementen bevat die van belang zijn bij de grondrechtelijke afweging van de concurrerende rechten en belangen bij het gebruik van de individuele camera.

43. Het Controleorgaan zal de opname van de communicatie tijdens het effectief gebruik van de individuele camera, enerzijds, en in buffermodus, anderzijds, zoals voorzien in het voorontwerp dan ook beoordelen in het licht van de voorgaande opmerkingen.

B.1. Bij het effectief gebruik van de individuele camera

44. Het artikel 3, 3° van het voorontwerp voegt een paragraaf 5 toe aan artikel 25/3 WPA dat betrekking heeft op het opnemen van geluid (gesprekken). Daarnaast voegt hetzelfde ontworpen

---

³⁸ p. 14.

³⁹ Zie de betreffende Cassatierechtspraak van 9 september 2008 en 17 november 2015, kort besproken in het advies van 8 mei 2020 inzake het gebruik van *bodycams*.

artikel ook een nieuwe paragraaf 4 toe aan artikel 25/3, dat betrekking heeft op het registreren van de persoonsgegevens na het activeren van de individuele camera. Hoewel dit uiteraard het registreren van geluid (gesprekken) met zich mee kan brengen, worden beide elementen verder in dit advies in een afzonderlijke rubriek samen met de bewaring van de gegevens onderzocht.

De ontworpen paragraaf 5 luidt volgt:

§ 5. In afwijking van de artikelen 259bis en 314bis van het Strafwetboek, kunnen de hierna volgende camera's naast beeld tevens geluid opnemen op voorwaarde dat deze opnames noodzakelijk zijn om het beoogde doel te bereiken:

1° individuele camera's

2° vaste camera's, in voorkomend geval tijdelijke, op de besloten plaatsen waarvan de politiediensten de beheerders zijn".

45. Uit deze ontworpen bepaling kunnen de volgende 5 hoofdzaken gedistilleerd worden:

- 1) de opname van geluid (waaronder gesprekken) is facultatief;
- 2) de opname van geluid (waaronder gesprekken) kan niet systematisch⁴⁰ gebeuren;
- 3) de opname van het geluid (waaronder gesprekken) kan niet gebeuren zonder dat ook de beelden worden opgenomen;
- 4) De opname van geluid (waaronder gesprekken) kan niet bij alle cameragebruik;
- 5) De opname van geluid (waaronder gesprekken) moet noodzakelijk zijn.

In dat verband wordt in de memorie van toelichting met betrekking tot paragraaf van het ontworpen artikel 25/3, §4 en 5 het volgende gesteld⁴¹: "*Nog conform de aanbevelingen van het COC wordt in een nieuwe paragraaf 5 een heldere wettelijke afwijkende regeling ingeschreven rond het rechtmatig karakter van de audio-opnames die gepaard gaan met het gebruik van camera's. Wat de individuele camera's betreft is de geluidsopname automatisch beperkt, aangezien deze gekoppeld is aan een interventie zoals bedoeld in artikel 25/3, § 1, tweede lid, tijdens dewelke er een opname is geweest*".

Zoals hiervoor gezien, zijn de strafbepalingen van de artikelen 314bis en 259bis Sw alleen van toepassing in de context waarbij de politieambtenaar geen deelnemer is aan de communicatie. Als hij wel deelnemer is aan de communicatie, spelen deze strafbepalingen mogelijks wel bij de vraag naar de rechtmatigheid van het gebruik van de communicatie, zoals uit het Cassatie-arrest van 17 november 2015 blijkt. Het voorontwerp bepaalt nu dat bij het gebruik van de individuele camera of de camera's in de plaatsen waarvan de politiediensten de beheerders zijn, de verwerking (opname en gebruik) van de communicatie in de omstandigheden en onder de voorwaarden zoals bepaald in de ontworpen

⁴⁰ Niet systematisch houdt in dat het niet de bedoeling is dat de bodycam zou worden geactiveerd vanaf de aanvang van de dienst wat inderdaad sowieso manifest overmatig zou zijn.

⁴¹ p. 11.

paragraaf 5 (*juncto* de overige relevante bepalingen van de WPA) niet strafbaar is op basis van deze strafbepalingen.

46. Het Controleorgaan neemt er akte van en apprecieert dat de steller van het voorontwerp het voor de opname van audio (eindelijk) noodzakelijk acht om hiervoor een afwijking te regelen op de artikelen 259*bis* en 314*bis* Sw. Het Controleorgaan wenst evenwel te benadrukken **dat in het kader van de opname van audio door politieambtenaren in het kader van de uitoefenen van politieopdrachten alleen artikel 259*bis* Sw van toepassing is**⁴². Artikel 314*bis* Sw viseert daarentegen de opname van communicatie in een particuliere context. Naar het oordeel van het Controleorgaan dient de verwijzing naar artikel 314*bis* Sw dan ook uit de ontworpen bepaling geschrapt te worden.

47. Zoals aangegeven in het voorgaande randnummer 45 van dit advies blijkt dat de geluidsopname alleen mogelijk is bij het gebruik van (1) de individuele camera en (2) vaste camera's in besloten plaatsen waarvan de politiediensten de beheerders zijn. Wat de individuele camera betreft, is het gebruik ervan bovendien beperkt tot de in het artikel 3, 2° opgenomen omstandigheden, met name "*een incident*", "*het gedrag*" van de persoon of om "*bewijs te verzamelen*". Zoals door het Controleorgaan in de voorgaande randnummers 29 tot en met 32 uiteengezet, vallen de bedoelde omstandigheden in beginsel onder de draagwijdte en betekenis van de interventie, waarbij de vraag blijft of de steller het gebruik van de individuele camera daadwerkelijk wil beperken tot de omstandigheid dat zich tijdens de interventie "*een incident*" voordoet of zal voordoen. We gaan er hier evenwel hypothetisch vanuit dat dit inderdaad de bedoeling van de steller van het voorontwerp is ((...) "*mogen individuele camera's op alle plaatsen gebruikt worden wanneer zich een incident voordoet of zich zou kunnen voordoen gelet op de omstandigheden van de interventie*" (...); zie voorgaand randnummer 27). **Bij een strikte samenlezing van het artikel 3, 2° en 3° (ontworpen nieuwe paragraaf 5) houdt dat in dat er niet bij alle feitelijkheden van de interventie communicatie mag worden opgenomen. Dit kan worden voorkomen door gevolg te geven aan het door het Controleorgaan voorgesteld amendement 3 waarin wordt verzocht om in het voorontwerp alleen het woord "*interventie*" te behouden en te definiëren en de overige voorziene omstandigheden in het artikel 3, 2°, eerste zinsdeel, te schrappen.**

48. Daarnaast, wat de camera's betreft waarmee communicatie kan worden opgenomen, blijkt dat, ***a contrario*, geen geluidsopname (en a fortiori gesprekken) is toegestaan bij het gebruik van andere camera's in plaatsen waarvan een politiedienst niet de beheerder is, met name (tijdelijk) vaste camera's in niet-besloten plaatsen (openbare ruimten). Evenmin kan**

---

⁴² Deze strafbepaling staat in Hoofdstuk V "*MISBRUIK VAN GEZAG*", sub hoofdstuk Vbis "*Onderscheppen, kennismaken op opnemen van niet voor het publiek toegankelijke communicatie en van een informaticasysteem*".

geluid (en a fortiori gesprekken) bijvoorbeeld worden opgenomen bij het gebruik van mobiele camera's gemonteerd op politievoertuigen (met waterkanon) en bij het gebruik van politiedrones. Althans, zo begrijpt het Controleorgaan het ontworpen geconsolideerd wettelijke kader rekening houdend met de aanpassingen van het voorontwerp. Een andere lezing lijkt niet mogelijk. De camera's gemonteerd op politievoertuigen, politiehelikopters en politiedrones zijn weliswaar 'mobiele camera's, maar geen 'individuele camera's' zoals bedoeld in het voorontwerp. Evenmin zijn, bijvoorbeeld, de (tijdelijk) vaste politiecamera's in de winkelstraat of op een openbaar plein te beschouwen als camera's op plaatsen waarvan een politiedienst de beheerder is.

49. Aan de andere kant behoren de inkomhal, de wachtzaal en de politiecellen van een politiekantoor wel tot de 'besloten plaatsen' waarvan de politiedienst de beheerder is. Een ruime lezing van het artikel 3, 3°, met betrekking tot de toevoeging van een ontworpen § 5 van art. 25/3, brengt met zich dat ook de (tijdelijk) vaste camera's in de wachtzaal, de publiek toegankelijke gedeelten van het politiegebouw en de politiecellen ook 'geluid', waaronder het (al dan niet eenzijdig) gesprek tussen de aanwezige personen (bijvoorbeeld tussen advocaat en cliënt, tussen ouder en kind, tussen aangever en echtgenoot, enz. ...), enerzijds, en/of van de van zijn vrijheid beroofde persoon, anderzijds, zouden kunnen opnemen (op voorwaarde dat de opname noodzakelijk is voor het beoogde doel). **Uit niets blijkt dat de steller van het voorontwerp met deze verschillende situaties rekening houdt en wordt dit evenmin in de memorie van toelichting verantwoord.**

Wat de geluidsopname in politiecellen betreft, heeft het Controleorgaan in meerdere punctuele (advies)dossiers er de GPI reeds voor gewaarschuwd dat het cameratoezicht in beginsel het welzijn van de persoon voor ogen heeft en evenzeer moet rekening worden gehouden met de rechten van de verdediging die zich ook uitstrekken tot de van zijn vrijheid beroofde persoon in een politiecel, waardoor, bijvoorbeeld, een monoloog van deze persoon niet kan worden opgenomen. Het betreft bovendien een opname van een eenzijdig gesprek dat door artikel 259 *bis* Sw strafrechtelijk wordt beschermd. Dat wordt natuurlijk anders wanneer deze persoon zich via een intercom systeem zelf tot de politieambtenaar richt en de laatste, gelet op de concrete omstandigheden, het noodzakelijk en evenredig acht om deze communicatie op te nemen. De vraag rijst of de steller van het voorontwerp ook deze situatie(s) viseert. Het is alleszins een relevant aandachtspunt dat dient uitgeklaard te worden.

B.2. De noodzakelijkheid van de geluidsopname (gesprekken)

50. Zoals hiervoor gezien, wordt in de memorie van toelichting gezegd dat, wellicht tegen de achtergrond van de toepassing van het evenredigheidsbeginsel, de opname van geluid (gesprekken) beperkt is aangezien dit alleen kan gebeuren (1) tijdens de interventie⁴³ en bovendien (2) noodzakelijk moet zijn om (3) het beoogde doel te bereiken. Er moet evenwel opgemerkt worden dat, wat betreft

---

⁴³ p. 11.

de vaste camera's (artikel 3, 3° inzake de ontworpen nieuwe paragraaf 5), de voorwaarde dat de opname beperkt is tot de duur van de interventie niet *expressis verbis* in de huidige wet is vermeld en ook niet in het voorontwerp (maar alleen voor de individuele camera werd voorzien). **De steller wordt dan ook verzocht deze beperking ten aanzien van de vaste camera's uitdrukkelijk in de wet in te schrijven.** Het moge duidelijk zijn dat de politie niet zonder meer aan de toepassing van artikel 259*bis* Sw. ontsnapt wanneer de communicatie van de aanwezige personen in de wachtzaal zou worden opgenomen (onderlinge communicatie of, bijvoorbeeld, een telefoongesprek tussen de aanwezige en een ander persoon die zich niet in het politiecommissariaat bevindt, cf. randnummer 49).

51. Bijgevolg brengt de noodzakelijkheidstoets, zoals uit het voorontwerp kan worden afgeleid, met zich dat elke geluidsoopname een afzonderlijke casuïstische beoordeling van de politieambtenaar vereist. **Maar wat het 'beoogde doel' van de geluidsoopname moet of kan zijn, is evenwel onduidelijk (in de hypothese dat het om een specifieke doel gaat in het raam van de interventie).**

52. Samenvattend kunnen voor het Controleorgaan uit het ontworpen artikel 25/3 paragraaf 5, samen gelezen met het ontworpen artikel 25/3 § 1, 2^e, vier conclusies worden getrokken:

1) dat er geen systematische (of automatische) opname van gesprekken (audio) toegestaan wordt. Er moeten concrete omstandigheden aanwezig zijn op basis waarvan de politieambtenaar kan beslissen om naast de beeldverwerking ook geluiden, waaronder gesprekken, op te nemen. Het betreft dus een casuïstische afweging. Dit betekent dat de politieambtenaar in voorkomend geval zal moeten kunnen rechtvaardigen waarom gesprekken werden opgenomen.

2) dat de audio-opname bovendien, in de interpretatie van het COC en in zoverre de steller van het voorontwerp zich daarbij aansluit, alleen kan gebeuren tijdens de interventie, of, anderszins in een strikte(re) lezing "*wanneer zich een incident voordoet of zich zou kunnen voordoen gelet op de omstandigheden van de interventie of het gedrag van de betrokken personen of om bewijsmateriaal te verzamelen.*" Dit betekent dat er op alle plaatsen, zoals in een privéwoning of bij een tussenkomst in een dokterspraktijk, alleen audio kan worden opgenomen in de omstandigheden zoals hiervoor omschreven én wanneer dat noodzakelijk is (zie punt 1);

3) dat, zoals hiervoor gezien, de vaste of tijdelijk vaste camera's die gebruikt worden in niet-besloten plaatsen (de openbare ruimte, bij betogingen bijvoorbeeld) geen gesprekken mogen opnemen. Er kan dus ook geen geluid (a fortiori gesprekken) worden opgenomen bij het gebruik van camera's gemonteerd op politievoertuigen op niet-besloten plaatsen, zoals de openbare weg, of zelfs op politiedrones op de openbare weg of in (niet) voor het publiek toegankelijke besloten plaatsen (evenementen).

4) dat het voorontwerp niet precies en/of duidelijk het doel van de geluidsoopname omschrijft.

B.2. De (facultatieve) bufferopname

53. De individuele camera heeft ook een buffer geheugen (in een stand-by modus). Het betreft een opname van (audio)visuele beelden die voorafgaat aan de daadwerkelijke activatie van de individuele camera. Het gebruik van de bufferopname zou louter optioneel zijn. Dit betekent dat de individuele camera ook kan gebruikt worden zonder gebruik te maken van de buffermodus; het gebruik van de bufferopname is dus geen verplichting⁴⁴. Dat blijkt uit het ontworpen artikel 25/3 §4 van het voorontwerp, met name de "***eventueel*** voorafgaande bufferperiode". **In de hypothese dat het gebruik van de bufferopname niet wordt geschrapd (zie verder), zou dit in het belang van de rechtszekerheid en voorzienbaarheid duidelijker in de wet moeten vastgelegd worden.**

54. In het voorontwerp wordt het begrip 'bufferopname' gebruikt. Wat onder de 'bufferopname' wordt verstaan, lezen we in het artikel 5 van het voorontwerp dat artikel 25/6 WPA met vier leden aanvult. De ontworpen leden twee tot en met het vier hebben betrekking op de bufferopname. Deze luiden als volgt:

"De bufferopname bestaat uit een buffergeheugen waarbij gegevens continu geregistreerd en onmiddellijk verwijderd worden zodat de bufferopname slechts een vooraf bepaalde duur bedraagt".

De vooraf bepaalde duur van de eventuele bufferopname wordt bepaald door de betrokken politiedienst en bedraagt minimaal 30 en maximaal 60 seconden.

De bepalingen van de artikelen 259bis en 314bis van het Strafwetboek zijn niet van toepassing op deze bufferzone. Enkel in de gevallen bedoeld in artikel 25/3 § 1, tweede lid, mogen voormelde gegevens en informatie bewaard worden door ze toe te voegen aan de bewaarde gegevens uit de periode van de geactiveerde opname".

55. Bij wijze van tweede en algemene opmerking valt het op dat de regeling van de bufferopname niet onder artikel 3 van het voorontwerp wordt geregeld, maar wordt ingevoegd bij de regeling over de bewaartermijn (de bewaartermijn wordt verder in het advies besproken). **Wetstechnisch en in het belang van de leesbaarheid is het Controleorgaan voorstander om de regeling van de bufferopname, indien deze zou standhouden, samen te voegen met de regeling over de opname van de audio (gesprekken) die in artikel 3 van het voorontwerp wordt geregeld. Dat geldt ook voor de bufferperiode. In tegenstelling tot wat in het voorontwerp wordt aangenomen (zie verder), staan beide aspecten immers in verband met de toepassing van artikel 259bis Sw.** Dat staat er niet aan in de weg dat de bufferopname een specifieke

---

⁴⁴ Memorie van toelichting, p. 3.

bewaartermijn (bufferperiode) heeft, wat wellicht de reden is waarom de steller van het voorontwerp de bufferopname onder de regeling van artikel 25/6 WPA plaatst omdat deze laatste betrekking heeft op de 'bewaartermijn' van de (audiovisuele) beelden. **De bufferperiode heeft echter geen (substantiële) invloed op de wettelijke bewaartermijn van artikel 25/6 WPA** (zie verder).

Hoewel terzijde, is het voor de steller van het voorontwerp misschien niet onbelangrijk dat wordt opgemerkt dat de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken inzake de adviesaanvraag melding maakt van een bufferperiode van (maximaal) 120 seconden, terwijl het ontworpen artikel 25/6, 4^e lid maximaal 60 seconden voorziet. Ook de memorie van toelichting vermeldt 60 seconden. Het Controleorgaan gaat er dan ook vanuit dat de door de steller beoogde maximum periode 60 seconden bedraagt.

56. Een derde algemene opmerking staat in verband met de plaats van de term 'bufferopname' in het wettelijk kader met betrekking tot het cameragebruik. **Indien de toepassing van de bufferopname in de WPA zou worden opgenomen, is het, in het belang van de voorzienbaarheid en begrijpelijkheid van het wettelijke kader, aangewezen dat het begrip 'bufferopname' wordt ondergebracht bij de andere definities in artikel 25/1 § 1 WPA.**

57. Wat betreft de opname van audio (geluid in ruimere zin) tijdens de bufferperiode wordt in het licht van de opmerkingen in de voorgaande randnummers 44 tot en met 52 inzake het artikel 3, 3° met betrekking tot de invoeging van een paragraaf 5 in artikel 25/3 WPA het volgende hernomen:

"§ 5. In afwijking van de artikelen 259bis en 314bis van het Strafwetboek kunnen de hiernavolgende camera's naast beeld tevens geluid opnemen op voorwaarde dat deze opnames noodzakelijk zijn om het beoogde doel te bereiken:

1° individuele camera's;

2° vaste camera's, in voorkomend geval tijdelijke, op besloten plaatsen waarvan de politiediensten de beheerders zijn".

Daarnaast zijn ter zake de ontworpen leden 3 tot en met 5 van het artikel 25/6 van relevant (voor de goede orde wordt het eerste lid van hetzelfde artikel daarna besproken omdat het betrekking heeft op de bewaartermijn).

"De bufferopname bestaat uit een buffergeheugen waarbij gegevens continu geregistreerd en onmiddellijk verwijderd worden zodat de bufferopname slechts een vooraf bepaalde duur bedraagt".

"De vooraf bepaalde duur van de eventuele bufferopname wordt bepaald door de betrokken politiedienst en bedraagt minimaal 30 seconden en maximaal 60 seconden".

“De bepalingen van de artikelen 259bis en 314bis van het Strafwetboek zijn niet van toepassing op deze bufferperiode. Enkel in de gevallen bedoeld in artikel 25/3 § 1, tweede lid, mogen voormelde gegevens en informatie bewaard worden door ze toe te voegen aan de bewaarde gegevens uit de periode van de geactiveerde opname”.

58. Vanuit wetstechnisch oogpunt en in het belang van de voorzienbaarheid (begrijpelijkheid en leesbaarheid) van de wet, is het naar het oordeel van het Controleorgaan beter om het ontworpen derde en vierde lid (zij het vanuit wetstechnisch oogpunt in omgekeerde volgorde) van artikel 25/6 WPA onder te brengen bij het ontworpen artikel 25/3 WPA, zij het als een nieuwe paragraaf 6. Er valt immers niet in te zien waarom de regeling met betrekking tot de opname van geluid (gesprekken) in de bufferperiode onder de regeling van de bewaartermijn van de beelden (en audio) zou moeten vallen.

59. Daarnaast herhaalt het Controleorgaan zijn opmerking in verband met artikel 314bis Sw. Deze strafbepaling is immers niet van toepassing op het opnemen van gesprekken door een politieambtenaar tijdens de uitvoering van zijn politionele opdrachten. Hierop is enkel artikel 259bis Sw van toepassing. **De verwijzing naar artikel 314bis Sw is dus niet pertinent.**

60. Meer fundamenteel kan het Controleorgaan zich niet vinden in de visie van de steller van het voorontwerp dat artikel 259bis Sw (en dus niet ook artikel 314bis Sw) niet van toepassing is op de bufferperiode, zoals in het ontworpen 5^e lid van artikel 25/6 WPA wordt vooropgesteld. Integendeel, deze strafbepaling(en) beschermt nu net de communicatie tegenover de intrusie door een derde, in casu de politieambtenaar, die niet deelneemt aan de communicatie, maar deze (potentieel) wel van een derde opneemt zonder diens toestemming, met name tijdens de periode voorafgaand aan de daadwerkelijke interactie met de persoon of personen die (indirect) deel uitmaken van de interventie. Dat tijdens de bufferopname de deelnemers of niet alle deelnemers vooraf gekend zijn terwijl er wel degelijk communicatie wordt opgenomen van de personen die zelfs niet het voorwerp van de interventie zijn, laat staan dat ze dit in redelijkheid kunnen verwachten, legt nu net de ernst van het spanningsveld met deze strafbepaling bloot. Ook de hiervoor genoemde omzendbrief van de procureur des Konings van Oost-Vlaanderen van 13 september 2022 laat daarover geen twijfels bestaan. Met andere woorden, in de hypothese dat de politieambtenaar in het kader van de politionele opdracht niet voldoet aan de voorwaarden van artikel 259bis Sw, “ (is) *De opname van gesprekken in buffermodus hoe dan ook onwettig*”⁴⁵.

---

⁴⁵ Omzendbrief nr. OBOV2022004, p. 7.

61. Zelfs in de hypothese dat artikel 259*bis* Sw in de buffermodus niet van toepassing zou zijn, quod certe non, wil dat niet zeggen dat de rechtsonderhorige zich niet op het communicatiegrondrecht zou kunnen beroepen. **De (eventuele) afwezigheid van een strafbepaling sluit immers de toepassing van een grondrecht niet uit (cfr. *supra*). Zeggen dat artikel 259*bis* Sw niet van toepassing is, betekent niet dat de steller van het voorontwerp niet moet onderzoeken of een bepaald grondrecht in het geding is, en zo ja, hoe de concurrerende belangen tegen elkaar moeten worden afgewogen. Dat, zoals de steller van het voorontwerp vaststelt, de persoonlijke interacties per definitie niet bij het begin gekaderd zijn⁴⁶, doet daar niets aan af. Deze evenwichtsoefening heeft de steller van het voorontwerp ter zake kennelijk niet gemaakt. Het is wellicht ook daarom dat het voorontwerp (1) niet het doel van de bufferopname vastlegt en (2) evenmin verantwoordt waarom de opname van het geluid (gesprekken) tijdens de daadwerkelijke interactie wèl gekoppeld is aan de noodzakelijkheidsvoorwaarde terwijl dat voor de bufferopname niet het geval is. Evenmin is het duidelijk waarom, in de veronderstelling dat de bufferopname bedoeld is om een beter zicht te kunnen hebben op de context en 'noodzaak' van de geluidsopname na activatie van de individuele camera, diezelfde context kennelijk dan weer geen *issue* is bij de geluidsopname bij het gebruik van de vaste camera's in besloten plaatsen waarvan de politiediensten de beheerders zijn.**

62. Gelet op de voorgaande fundamentele opmerkingen, mede in het licht van de rechtszekerheid, verzoekt het Controleorgaan dan ook met aandrang dat de bufferopname in het voorontwerp wordt geschrapt.

Dit klemt des te meer omdat in de praktijk door het COC is kunnen worden vastgesteld dat de overgrote meerderheid van de politiezones, sinds het hogervermelde advies van 8 mei 2020 "*naar aanleiding van de bevindingen in het kader van een onderzoek naar het gebruik van bodycams* (CON19008), zich hebben geconformeerd aan de visie van onwettigheid ervan en dan ook geen bufferopname (meer) doen, voor zover dat überhaupt het geval is of was. In de tientallen *DPIA's*⁴⁷ betreffende het gebruik van de *bodycam* die het COC sindsdien heeft behandeld in het kader van art. 59 WGB kon het COC vaststellen dat quasi steeds geen bufferopname werd voorzien. Het betekent ook dat reeds zeer veel eenheden enkele jaren de *bodycam* gebruiken zonder bufferopname en zonder dat dit kennelijk tot problemen of vragen heeft geleid. Tegelijk kan daaruit alleen maar afgeleid worden dat die bufferopname dan toch niet zo essentieel is als sommigen blijven voorhouden. De GPI werkt dus actueel *in globo* zonder bufferopname, de (initiële) voorstanders ervan hebben zich "verzoend" met het niet gebruik ervan, zodat dit thema

---

⁴⁶ Memorie van toelichting, p. 3.

⁴⁷ *Data Protection Impact Assessment* (gegevensbeschermingseffectbeoordeling).

in werkelijkheid geen *issue* meer is. Door nu opnieuw de discussie en de niet bewezen noodzaak van een bufferopname te voorzien worden nutteloze discussies en rechtsonzekerheid als het ware heringevoerd. De vraag is evident wie of wat daar beter van wordt, dan bovendien nog eens rekening houdend met de diversiteit in de toepassing ervan die het voorontwerp voorziet (cf. volgend randnummer).

63. In uiterst subsidiaire orde, met name voor zover de bufferopname in het voorontwerp toch zou worden behouden, verwijst het Controleorgaan in de eerste plaats naar de wetstechnische opmerkingen van de randnummers 53 tot en met 59. Daarnaast, in het belang van de rechtszekerheid, is het Controleorgaan van oordeel **dat het niet aangewezen is dat iedere politiedienst vrij de periode van de bufferopname kan kiezen**. Het voordeel om deze keuzevrijheid wel te hebben, valt voor zowel de politiedienst als de rechtsonderhorige niet in te zien. **In het geval dat een politiedienst beslist om gebruik te maken van de bufferopname, quod non, rijst bovendien de vraag in welk opzicht de ene politiedienst meer of minder gebaat zou zijn bij een opnameperiode van 30 seconden, een andere met 45 seconden en nog een andere met 50 seconden**. Het moge duidelijk zijn dat de politie èn de burger beter af zijn met de zekerheid dat wanneer gebruik wordt gemaakt van de bufferopname, de opnameperiode voor een welbepaalde periode is vastgelegd. Als het van belang zou zijn om, op basis van de bufferopname de potentieel ongekende situatie voorafgaand aan het activeren van de individuele camera te kunnen aantonen, rijst de vraag naar hoe dat objectief (in termen van de noodzakelijkheid) vóórafgaand valt in te schatten, laat staan dat elke politiedienst dit kan omzetten in seconden. Daarmee wordt tevens een tweede element voor de zeer preciaire situatie van de buffermodus blootgelegd.

In meer algemene termijn kan niet anders dan vastgesteld worden dat de GPI, zowel in regelgeving, maar vooral in de operationele werking, aan een 'vrijheid blijheid' syndroom lijdt (eufemistisch omschreven als "*beleidskeuze*" van een korpschef⁴⁸), waarbij diversiteit tussen de zeer vele politiezones en eenheden van de federale politie van dit land - en dus ongelijke behandeling van de burger - dan ook troef is. Het blijft kennelijk zeer moeilijk om, in zelfs evidente thema's zoals dit van het gebruik van de *bodycam*, af te stappen van de idee dat iedere korpschef (of iedere lokale voorgedijoverheid), maar "*zijn zirl*" moet kunnen doen. Niet voor niets kent de Belgische politiestructuur nochtans een **Geïntegreerde** Politie, waarbij niet objectief verantwoorde verschillen in organisatie, werking en aansturing, absoluut moeten worden vermeden. Dit gebrek aan dwingende centrale (operationele en regelgevende) sturing, gecombineerd met de vaststelling van een veel te groot aantal korpsen blijft, ook binnen het thema van de operationele informatiehuishouding en het gebruik van nieuwe technologieën, één van de grootste pijnpunten en dus uitdagingen van de Belgische politie. Het Controleorgaan moet het tot slot geregeld herhalen: politiediensten zijn loutere

---

⁴⁸ Memorie van Toelichting, 14

uitvoeringsorganen die hun opdrachten vervullen onder het gezag en de verantwoordelijkheid van de politieoverheden, zo leert ons artikel 1 WPA.

B.3. Geadviseerd Amendement 5

64. In het licht van het voorgaande stelt het Controleorgaan een gedeeltelijke amendering en consolidering voor van het artikel 3, 2° en 3° (ontworpen artikel 25/3 §1, 2° lid en §4 en 5) en het artikel 5, 3de en 4de lid van het voorontwerp, die in artikel 25/3 WPA worden opgenomen, en dit als volgt⁴⁹:

“In afwijking van het eerste lid, mogen individuele camera’s op alle plaatsen gebruikt worden tijdens de duur van de interventie.

“In afwijking van de artikel 259bis van het Strafwetboek kunnen de hiernavolgende camera’s naast beeld tevens geluid opnemen op voorwaarde dat deze opnames noodzakelijk zijn om het beoogde doel te bereiken:

1° bij het gebruik van individuele camera’s tijdens de duur van de interventie,

2° vaste camera’s, in voorkomend geval tijdelijke, op besloten plaatsen waarvan de politiediensten de beheerders zijn”.

“Voor wat betreft het gebruik van individuele camera’s worden enkel de persoonsgegevens en informatie geregistreerd na de activatie van de camera en bewaard zoals bedoeld in artikel 25/6.

Door het samenbrengen van de ontworpen bepalingen, aangepast in functie van de voorgaande opmerkingen, is dit voor zowel de politieambtenaar als de rechtsonderhorige duidelijker en meer voorzienbaar, nl.:

- 1) wanneer de individuele camera kan worden gebruikt, met name tijdens de interventie;
- 2) wanneer daarbij, naast de beelden ook audio kan worden opgenomen, met name alleen tijdens de interventie en wanneer dat noodzakelijk is;
- 3) dat het gebruik van de bufferopname niet wordt weerhouden;
- 4) dat de wetgever voor de opname van de audio (gesprekken) in een afwijking op artikel 259bis Sw voorziet.

---

⁴⁹ Waarbij abstractie wordt gemaakt van de nummering van de paragrafen.

C) Het activeren van de individuele camera en de bewaartermijn

C.1. Activeren en registreren

65. Het artikel 3, 3° van het voorontwerp voegt een paragraaf 4 toe aan artikel 25/3 WPA. Hoewel Deze nieuwe paragraaf 4 heeft een algemene draagwijdte nopens het moment van registratie van de persoonsgegevens en luidt als volgt:

“§ 4. Voor wat betreft het gebruik van individuele camera's overeenkomstig artikel 25/3, § 1, tweede lid, worden enkel de persoonsgegevens en informatie geregistreerd na de activatie van de camera, evenals deze afkomstig van de eventuele voorafgaande bufferperiode, bewaard”.

66. Zoals uit het hiervoor voorgestelde amendement 5 blijkt, wordt de ontworpen paragraaf 4 aangepast en krijgt deze een (andere) plaats in één geconsolideerde paragraaf die drie leden omvat (of desgewenst opgedeeld in drie paragrafen). Niettemin moet nog afzonderlijk worden stilgestaan bij de 'activatie' van de camera.

67. Het Controleorgaan apprecieert dat het voorontwerp vastlegt op welk moment de (audiovisuele) beelden kunnen geregistreerd worden. Hoewel het Controleorgaan er vanuit gaat dat de steller de registratie (en dus opslag) op de camera bedoelt, zal dat niet bij elk gebruik van de individuele camera noodzakelijk het geval te zijn, zoals in het geval van live streaming. In dat laatste geval kunnen de beelden live (in real time) worden bekeken (de interventie op de voet worden opgevolgd) zonder dat de beelden daadwerkelijk worden geregistreerd (opgeslagen), behalve wanneer deze relevant zijn. Tenzij de steller van het voorontwerp deze hypothese niet voor ogen heeft (?). In ieder geval is het tijdstip van de registratie (opslag) van belang voor het berekenen van de bewaartermijn, zoals het Controleorgaan in zijn advies van 8 mei 2020 m.b.t. het gebruik van *bodycams* duidelijk heeft aangetoond.

68. In dat verband gebruikt het ontworpen artikel het woord 'activatie' (dat is ook het geval in de ontworpen bepaling met betrekking tot de bufferopname). Daarbij **is het, in het belang van de rechtszekerheid (en kwaliteit van de wet), aangewezen om de term 'activeren' van de individuele camera in artikel 25/2 § 1 WPA te definiëren aangezien dit het moment is waarop de (audiovisuele) beelden kunnen worden opgeslagen en de bewaartermijn, zoals bedoeld in artikel 25/6 WPA, zijn aanvang neemt. Het Controleorgaan verzoekt dan ook**

dat de steller het concept 'activeren' van de individuele camera wettelijk te definiëren en onder te brengen bij artikel 25/2 § 1 WPA.

C.2. Bewaren van de gegevens

69. Het ontworpen artikel 5 van het voorontwerp voegt in artikel 25/6 WPA een minimale bewaartermijn in van één maand voor de audiovisuele of visuele opnames van de individuele camera. In lijn met het advies van het COC van 8 mei 2020 inzake het gebruik van *bodycams* geldt daarbij het activeren van de individuele camera als vertrekpunt (eventueel aangevuld met de bufferopname).

70. Blijkbaar houdt de steller van het voorontwerp geen rekening met de "*amendementen op het wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt wat de bewaartermijnen van de camerabeelden en het recht op toegang tot die beelden voor de burgers betreft*" (DOC 55-2662/002) waarover het Controleorgaan op 28 november 2022 (een tweede) advies heeft uitgebracht. Het wetsvoorstel wil namelijk een minimale bewaartermijn van 3 maanden voor alle camerabeelden invoeren. De vraag rijst natuurlijk of de steller van het voorontwerp bewust afwijkt van dit wetsvoorstel voor de audiovisuele en visuele opnames van de individuele camera. Hoewel de steller van het voorontwerp wijst op het meer persoonlijke karakter van de audiovisuele verwerking door de individuele camera worden in het voornoemd wetsvoorstel ook argumenten voor een minimale bewaartermijn aangereikt. Op het eerste gezicht valt evenwel niet in te zien waarom de beelden van een individuele camera een verschillende minimale bewaartermijn zouden moeten hebben dan de beelden van de andere politiecamera's. Het spreekt voor zich dat hierover duidelijkheid moet gebracht worden.

D) Overige wijzigingen

71. Het artikel 4 van het voorontwerp voorziet in een wijziging van artikel 25/4 WPA. Dit laatste heeft in wezen betrekking op de administratieve fase van het gebruik van camera's, namelijk de vereiste toestemming van hetzij de gemeenteraad, hetzij de minister van Binnenlandse Zaken of zijn gemachtigde al naar gelang het een politiezone of een entiteit van de federale politie betreft.

72. De eerste aanpassing staat in verband met de hangende discussie over de draagwijdte van de toestemming van de genoemde instanties, met name het territoriaal overschrijdend gebruik van de camera's van de ene politiezone in de andere politiezone (gemeente), enerzijds, en deze van de federale politie op het grondgebied van de gemeente(n) terwijl er, in deze hypothese, geen (specifieke) toestemming voor dit grensoverschrijdend cameragebruik is verleend. Deze problematiek werd door het Controleorgaan in zijn advies van 8 mei 2020 inzake het gebruik van *bodycams* aan het

licht gebracht. Zoals het Controleorgaan toen van oordeel was en is, wordt dit in het voorontwerp geremedieerd door in de wet in te schrijven dat de toestemming voor het gebruiken van individuele camera's geen territoriale beperking op dat gebruik inhoudt. **Deze welgekomen verduidelijking in de wet biedt evenwel geen antwoord op dezelfde vraag voor de andere mobiele camera's (politievoertuigen, -en luchtvaarttuigen, zoals de politiehelikopter en politie drones) waarin de WPA voorziet. Het Controleorgaan roept de steller van het voorontwerp dan ook op deze bepaling niet te beperken tot 'individuele camera' maar deze term te vervangen door 'mobiele camera's'.**

Geadviseerd Amendement 6

Gelet op het voorgaande luidt het artikel 4 van het voorontwerp, dat artikel 25/4 WPA met een zesde paragraaf aanvult, dan ook beter als volgt:

"§ 6 De principiële toestemming voor het dragen en gebruiken van mobiele camera's zoals bedoeld in artikel 25/2 § 1, 1° houdt geen territoriale beperking in op het gebruik ervan door de leden van het operationeel kader van de betrokken politiedienst".

73. Hetzelfde ontworpen artikel van het voorontwerp voorziet dat de politieministers in een omzendbrief de omstandigheden van de interventie of het gedrag van de personen of de noodzaak om bewijsmateriaal te verzamelen die het gebruik van de individuele camera rechtvaardigen, te beschrijven. Tevens leggen zij ook de gebruiksmodaliteiten vast voor de individuele camera's voor de geïntegreerde politie. Het Controleorgaan verwelkomt uiteraard een geïntegreerd en uniform uitgewerkt beleid voor het gebruik van mobiele camera's. Zoals het Controleorgaan in zijn hiervoor vermeld advies vaststelt, is een versnipperd en gediversifieerd beleid (operationele richtlijnen), ook inzake het gebruik van mobiele camera's, absoluut te vermijden (cf. ook randnummer 63). Gemeenschappelijke **dwingende** richtlijnen van de politieministers kunnen alleszins een gepaste oplossing bieden, vooropgesteld dat deze richtlijnen niet (te) veel flexibiliteit aan de politie-entiteiten overlaten⁵⁰. Er kan dus niet worden volstaan met het op een of andere manier louter parafraseren van de relevante wettelijke bepalingen. Ze moeten wel degelijk een duidelijk en afgebakende operationele invulling geven. **In dat verband wordt in de memorie van toelichting een concreet kader met minimale elementen uitgetekend⁵¹. De steller wordt verzocht deze elementen in het ontworpen artikel zelf op te nemen.**

⁵⁰ Zo bijvoorbeeld moet vermeden worden dat leden van de GPI een volledig vrije keuze hebben om al dan niet het geluid aan te zetten bij een interventie waar het gebruik van de *bodycam* noodzakelijk werd geacht, moet er absoluut éénvormigheid komen betreffende de principiële verplichte opname in het proces-verbaal dat de politieambtenaar was uitgerust met een *bodycam* en/of dat de *bodycam* werd geactiveerd (waaromtrent actueel ook diversiteit bestaat), enz. ...

⁵¹ p. 13.

74. Het artikel 6 van het voorontwerp vervangt het eerste lid van artikel 25/8 WPA en vult het aan met twee leden. De aanpassing heeft betrekking op het bijhouden van een specifiek (lokaal) register over het gebruik van camera's. Het huidige artikel 25/8 WPA omvat drie leden zodat de ontworpen twee nieuwe leden respectievelijk het vierde en vijfde lid van artikel 25/8 worden.

Het bijhouden van een specifiek (lokaal) eigen register met alle gebruiken van camera's, zoals bedoeld in het actuele eerste lid van artikel 25/8 WPA, wordt geschrapt. Het cameragebruik zal daarentegen in het verwerkingsregister zoals bedoeld in artikel 145 Wet op de geïntegreerde politie⁵² worden bijgehouden.

Daarnaast voorziet hetzelfde artikel van het voorontwerp expliciet dat de verwerkingsverantwoordelijke inzake het gebruik van de individuele camera's de bewaarde gegevens ter beschikking houdt van het Controleorgaan, de bevoegde bestuurlijke en gerechtelijke politieoverheden en van de functionaris voor gegevensbescherming.

75. Hoewel de Koning tot op heden niet de inhoud van dat lokaal cameraregister heeft verduidelijkt - een verplichting die nochtans geldt sedert 25 mei 2018 - , wordt volledigheidshalve opgemerkt dat het huidige wettelijk geregeld register van alle gebruiken van camera's niet dezelfde doelstelling, noch inhoud, heeft als het verwerkingsregister, wat de geïntegreerde politie betreft, 'RegPol' genoemd. Het eerste heeft namelijk louter betrekking op de (plaatsen van de) camera's en het type camera's als dusdanig, terwijl de tweede betrekking heeft op de 'verwerkingen' en dus, in essentie, onder meer de rechtsgronden, de doeleinden en de categorieën van betrokkenen, persoonsgegevens en ontvangers (beelden, aard van de persoonsgegevens, communicatie,...) bevat of zou moeten bevatten. **In het verwerkingsregister, zoals bedoeld in artikel 55 WGB, moet in beginsel geen inventarisatie van camera's worden opgenomen.** Dat is immers niet de doelstelling van dit verwerkingsregister. **Als de steller van het voorontwerp toch het gebruik van de camera's in RegPol wil inventariseren, dan dient minstens artikel 145 WGP in die zin aangepast aangezien deze laatste uitdrukkelijk alleen verwijst naar de artikelen 30 AVG en 55 WGB, die geen betrekking hebben op de inventarisatie van verwerkingssystemen als zodanig⁵³.**

76. Hetzelfde artikel 6, 2° van het voorontwerp (dat dus een nieuw vierde lid van artikel 25/8 WPA wordt) omschrijft limitatief welke gegevens voor deze actoren toegankelijk zijn. Deze betreffen:

1° de audiovisuele of visuele opnames;

2° het tijdstip of periode van het gebruik;

⁵² Wet van 7 december 1998 "tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus.

⁵³ Men zou zich de vraag kunnen stellen of de ReGPol functionaliteit niet gekoppeld kan worden aan een CMDB. CMDB staat voor *Configuration Management Database* en bevat informatie over de componenten van een IT omgeving, onder meer een lijst assets of configuratie items en hun onderlinge relaties. De GPI beschikt met de ITRP 4Me tool al over een dergelijk systeem. ITRP 4Me is een tool voor IT service management volgens normen van ITIL (*Information Technology Infrastructure Library*). Dit zijn richtlijnen die aangeven hoe een IT dienstverlener het best kan garanderen dat haar klanten de producten en diensten krijgen die zij verlangen. Aldus zou het REGPOL systeem het aspect van de gegevensbescherming omvatten, met name het type van de verwerking, terwijl de CMDB component van de ITRP 4Me applicatie de IT gegevens zou omvatten.

3° de identificatie van het lid van het operationeel kader dat gebruik heeft gemaakt van de individuele camera; en

4° de plaats of het traject waar de gegevens bewaard zijn geweest".

Het gaat voor alle duidelijkheid over de (meta) gegevens die door de individuele camera worden verwerkt.

77. Hoewel het Controleorgaan het opzet van de steller van het voorontwerp inzake de expliciete vastlegging van de plicht om de (audiovisuele) beelden en metagegevens ter beschikking te houden voor het Controleorgaan begrijpt en apprecieert, is deze plicht reeds voorzien in de artikelen 239 e.v. WGB en dit voor **alle (meta)gegevens van alle camera's** die door de politie worden gebruikt. Niettegenstaande het essentiële gegevens zijn, **valt het bovendien met deze laatste bevoegdheidsbepalingen niet te rijmen om limitatief het type van persoonsgegevens en informatie op te sommen die voor het Controleorgaan toegankelijk zijn. Voor zover het COC überhaupt in deze opsomming moet voorkomen, quod non, verzoekt het dan ook dat deze opsomming wordt voorafgegaan door het woord "minstens".**

78. Hetzelfde artikel 6, 2°, van het voorontwerp, dat artikel 25/8 WPA met een vijfde lid aanvult, bepaalt dat de gegevens bedoeld in het ontworpen vierde lid worden gebruikt in het kader van de uitoefening van de opdrachten van bestuurlijke en van gerechtelijke politie of in het kader van de klachtenbehandeling. Hoewel de eerste doeleinden evident reeds uit de titel van Hoofdstuk IV van de WPA met betrekking tot de regeling voor het gebruik van camera's blijken, begrijpt het Controleorgaan de nadruk die de steller ter zake wil leggen. **Maar dat geldt natuurlijk niet alleen voor de individuele camera's, maar ook voor beelden (en metagegevens) van alle camera's (het in het ontworpen bedoelde 'vierde lid' slaat immers kennelijk enkel op 'individuele camera's').**

79. De politiecamera's kunnen in beginsel alleen voor opdrachten van bestuurlijke en gerechtelijke politie worden gebruikt. In dat opzicht zou de expliciete koppeling van het gebruik van individuele camera's (verwijzing naar het 'vierde lid') aan opdrachten van bestuurlijke en gerechtelijke politie misschien voor verwarring kunnen zorgen in die zin dat de vraag zou kunnen gesteld worden of dat dan niet het geval is voor de andere type politiecamera's. **Het Controleorgaan verzoekt de steller van het voorontwerp dan ook de beperking tot de individuele camera te schrappen.**

80. Bovendien wordt ook verzocht dat het woord "of" dat voorafgaat aan de woorden "*in het kader van de klachtenbehandeling*", wordt geschrapt en vervangen door het woord "en". Immers, de klachtenbehandeling manifesteert zich zowel in het kader van intern toezicht als in het kader van een strafrechtelijk onderzoek, maar deze vallen niet noodzakelijk samen. Het is evident dat de camerabeelden dus ook voor dit laatste doeleinde kunnen worden gebruikt (opdracht van gerechtelijke politie). Los van het strafrechtelijk traject kunnen de politionele camerabeelden ook in het raam van

een tuchtonderzoek worden gebruikt, maar dit is evenwel een verwerking die onder de toepassing van de AVG valt, en daardoor aan een ander verwerkingsregime wordt onderworpen (samen gelezen met de tuchtwet⁵⁴). Vandaar dat wordt verzocht om deze bepaling te amenderen in die zin dat duidelijker wordt aangegeven dat de klachtenbehandeling niet zonder meer onder de toepassing van titel 2 WGB en de WPA valt, maar dat het gebruik van de camerabeelden voor dit doeleinde ook niet *ipso facto* uitgesloten is. Immers, een klacht jegens een politieambtenaar komt vaak van een burger, waarbij het voorwerp van de klacht niet altijd een strafrechtelijke dimensie heeft. Dit gezegd zijnde lijkt het raadzaam meteen expliciet te voorzien dat de beelden/gegevens ook kunnen gebruikt worden voor tuchtdoeleinden. In de praktijk wordt het COC daaromtrent regelmatig bevraagd zodat een heldere bepaling heel wat discussies kunnen uitsluiten.

Geadviseerd Amendement 7

Gelet op het voorgaande wordt verzocht het ontworpen artikel 6, 2° met betrekking tot de klachtenbehandeling als volgt te amenderen:

“De gegevens bedoeld in het vierde lid kunnen worden gebruikt in het kader van de uitoefening van bestuurlijke en gerechtelijke politie, en, voor zover dat noodzakelijk is, worden aangewend in het kader van de klachtenbehandeling en voor tuchtrechtelijke doeleinden.”

81. In dat opzicht rijst de vraag of artikel 41 WGB, dat voorziet in beperkingen op de rechten van de betrokkene (die ook politieambtenaar kan zijn), van toepassing is op de klachtenbehandeling. Het Controleorgaan verwijst ter zake naar de hiervoor aangehaalde adviezen van 11 juli 2022 en 28 november 2022 inzake (de “*twee amendementen inzake*”) een wetsvoorstel “*tot wijziging van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt wat de bewaartermijnen van de camerabeelden en het recht op toegang tot die beelden voor de burgers betreft*” (DOC nr. 55-2662).

Aan de andere kant zou uit de memorie van toelichting kunnen worden afgeleid dat de steller van het voorontwerp, in weerwil van het hiervoor aangehaalde wetsvoorstel waarover het Controleorgaan tweemaal advies heeft uitgebracht, helemaal geen recht van toegang tot de camerabeelden wil regelen, nu het volgende wordt gesteld: “*Het spreekt voor zich dat de kwestie van de toegang van de burgers tot de verwerkte gegevens niet kan worden benaderd vanuit het oogpunt van de gebruikte technologieën of categorieën van technologie (camera’s). Er moet een algemene aanpak komen*”⁵⁵.

Het Controleorgaan is het er vanzelfsprekend mee eens dat er met betrekking tot de problematiek van de toegang van de burger tot de politiegegevens een algemene aanpak moet komen. De voorgestelde oplossing van het Controleorgaan in het hiervoor aangehaald advies van 8 mei 2020 inzake het gebruik

⁵⁴ Wet van 13 mei 1999 “*houdende het tuchtstatuut van de personeelsleden van de politiediensten*”.

⁵⁵ p. 6.

van *bodycams* is hoe dan ook niet ingegeven vanuit een technologische invalshoek. Het betreft een casuïstische oplossing die evenwel een bredere en algemene aanpak van het toegangsrecht niet in de weg staat. Maar de toegang tot de camerabeelden is van een andere allure dan de toegang tot de politionele gegevens die in de operationele gegevensbanken worden bewaard (zonder dat het Controleorgaan in dit advies daarop verder kan en zal ingaan).

82. Tot slot bepaalt het artikel 7 van het voorontwerp dat de principiële toestemmingen die reeds door de bevoegde instanties werden toegekend en betrekking hebben op het gebruik van de camera's die in het voorontwerp worden geregeld, geldig blijven. Hoewel het Controleorgaan ongetwijfeld de bedoeling van de deze bepaling begrijpt, rijst toch de vraag of dat rechtens zonder meer te verantwoorden valt in het licht van de uitbreiding van de verwerkingsbevoegdheid tot de geluidsopname (nog afgezien van een eventuele handhaving van de buffermodus), de territoriale uitbreiding van het cameragebruik en de verplichte risico- en impactanalyse (waaronder de gegevensbeschermingseffectbeoordeling) zoals vereist door artikel 25/4 § 2, 2de lid WPA.

E) Conclusie

83. Resumerend blijkt uit de opmerkingen in dit advies dat het van belang is dat de steller van het voorontwerp de afwijking (inmenging op het grondrecht) voldoende en duidelijk formuleert en afdoende verantwoordt. De motivering wordt diepgaander naargelang de mate van de ernst van de inbreuk (afwijking) op het grondrecht. Het moet voor elke betrokkene duidelijk zijn in welke omstandigheden en onder welke voorwaarden het gesprek met de politieambtenaar tijdens een interventie kan worden opgenomen, of zelfs wanneer de betrokkene zijn communicatie met een derde kan worden opgenomen terwijl hij niet het voorwerp van de interventie is, maar zich in de directe omgeving van de interventie bevindt. Nu dat moeilijk of niet valt in te schatten tijdens de bufferperiode, omdat de betrokkene, laat staan een derde, zelfs nog niet potentieel het voorwerp van de interventie uitmaakt, spreekt het voor zich dat de bufferopname zich (potentieel) in de omstandigheid van een heimelijk opname situeert. Bijgevolg worden aan de rechtvaardiging voor deze ernstige inbreuk op het communicatiegrondrecht (en desgevallend ook op de bescherming van het privéleven), in het licht van de evenredigheidstoets, hogere eisen (waarborgen) gesteld dan bij de opname van communicatie waaraan de burger potentieel deelnemer is (waarbij artikel 259*bis* Sw. niet noodzakelijk speelt, tenzij in de omstandigheden omschreven in de Cassatie-arresten van 9 september 2008 en 17 november 2015). Gelet op het voorgaande is het Controleorgaan van oordeel dat de noodzakelijkheid en proportionaliteit van de inbreuk op het recht op privacy en/of de communicatie voor het verwerken van audio, minstens in de *stand-by* modus of tijdens de zgn. 'buffering', niet afdoende wordt verantwoord, onverminderd de praktische vaststelling dat de overgrote meerderheid van de politiezones de buffermodus niet (meer) gebruikt en het terugkomen op deze inmiddels geïnstalleerde praktijk alleen maar contraproductief zou zijn.

84. In dat verband vestigt dit advies de aandacht op een aantal opeenvolgende (fundamentele) pijnpunten in het voorontwerp dan wel verzoeken en voorgestelde amendementen die het voorontwerp beter de grondrechtelijke toets helpen doorstaan, en minstens de aanknopingspunten geven die tot een evenwichtig resultaat van de gestelde concurrerende belangen kunnen leiden.

Op een aantal punten moet het voorontwerp bijgeschaafd worden om aan de wetstechnische (definities en herschikkingen) en, vooral, de grondrechtelijke kwaliteitsvereisten van een wettelijke basis te kunnen voldoen. Vooral op het vlak van de voorzienbaarheid (waaronder de leesbaarheid en begrijpelijkheid) vragen de meeste bepalingen van het voorontwerp bijzondere aandacht. De door het Controleorgaan voorgestelde amendementen kunnen hierbij remediërend zijn. Daaruit volgt de vraag of de steller van het voorontwerp niet hetzelfde resultaat kan bereiken via een lichte aanpassing van artikel 25/2 § 2, 2°, b) WPA, met name de mobiele camera gedragen door een operationeel lid van de politie, identificeerbaar overeenkomstig artikel 41 WPA (zonder de waarschuwing), enerzijds, en een aanvulling van artikel 25/3 met een bepaling inzake de regeling voor de opname van audio, in afwijking van artikel 259bis Sw. wanneer (1) de camera geactiveerd is én (2) de audio-opname strikt noodzakelijk is met een schrapping van de buffermodus.

Tot slot moet ook worden nagegaan of, en zo ja in welke mate, een synergie met het wetsvoorstel inzake het vastleggen van een minimale bewaartermijn en het recht van toegang tot de (audiovisuele) beelden voor de burger aan de orde is.

OM DEZE REDENEN,

Het Controleorgaan op de politionele informatie

verzoekt de aanvrager gevolg te geven aan de hogervermelde pertinente opmerkingen in het advies.

Advies goedgekeurd door het Controleorgaan op de Politionele Informatie op 21 februari 2023.

Voor het Controleorgaan,
De voorzitter a.i.
Frank Schuermans (GET)